

BOSNA I HERCEGOVINA
FISKALNO VIJEĆE

**GLOBALNI OKVIR FISKALNOG BILANSA I POLITIKA
U BOSNI I HERCEGOVINI
2018. – 2020.**

Septembar, 2017.

Sadržaj

<u>REZIME</u>	3
<u>UVOD</u>	4
<u>1. MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI I PROJEKCIJE ZA PERIOD 2015.-2019. GOD.</u>	5
<u>REALNI SEKTOR</u>	6
<u>INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA U BIH 2016. - 2019. GOD.</u>	7
<u>TRŽIŠTE RADA</u>	9
<u>CIJENE</u>	11
<u>MONETARNI SEKTOR</u>	13
<u>PLATNI BILANS</u>	15
<u>VANJSKA TRGOVINA</u>	16
<u>STRANA DIREKTNA ULAGANJA</u>	18
<u>2. PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA ZA PERIOD 2016. - 2019. GOD.</u>	21
<u>PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA</u>	21
<u>TEKUĆI TRENDOVI NAPLATE</u>	22
<u>OSNOVNI SCENARIJ PROJEKCIJA PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA (2016. - 2019.), APRIL 2016.</u>	29
<u>3. FISKALNI CILJEVI I FISKALNE POLITIKE U BIH</u>	457
<u>NIVO I STRUKTURA JAVNE POTROŠNJE</u>	46
<u>TABELARNI PREGLED OKVIRA BUDŽETA</u>	478
<u>GORNJE GRANICE ZADUŽENJA BUDŽETA</u>	45

REZIME

Na osnovu analize makroekonomskih kretanja u BiH u prethodnom periodu, kao i na osnovu sagledavanja utjecaja ključnih unutrašnjih i vanjskih faktora od kojih zavisi razvoj, predviđa se da će realna stopa rasta BDP-a u 2018. iznositi 3,6 %, odnosno 3,8% u 2019. i 4,1% u 2020. godini.

Projekcije prihoda od indirektnih poreza za period 2018. - 2020.g. pokazuju rast. Prema procjenama prihoda od indirektnih poreza iz aprila 2017. godine projektiran je neto iznos za raspodjelu od 5.630,9 miliona KM, a za 2019. i 2020. godinu projektirana stopa rasta iznosi 3,5%, odnosno 4%.

Uzimajući u obzir navedene trendove kretanja prihoda od indirektnih poreza, izvršenje budžeta po pojedinim upravnim nivoima, kao i ranije utvrđenu obavezu postepenog smanjenja ukupne javne potrošnje u BiH, predviđeni iznos za finansiranje institucija BiH od indirektnih poreza zadržan je na nivou 750 miliona KM. Preostali iznos prihoda od indirektnih poreza dijelit će se u skladu s važećim zakonskim rješenjima.

Fiskalni cilj u BiH za 2018. godinu utvrđen je u odnosu na ranije donesene zaključke kojima se zahtijeva kontinuirano smanjenje primarnog deficita, a koji se izračunava u skladu s definicijama utvrđenim u Zakonu o fiskalnom vijeću u BiH, kao razlika između tekućih prihoda i tekućih rashoda korigovan za neto iznos kamate. Primarni deficit je za 2018. godinu planiran u iznosu milion KM.

Nivo javne potrošnje kao udio u BDP-u u periodu 2018. - 2020.g. potrebno je smanjivati s ciljem da ona, konsolidirano za BiH, bude svedena ispod 40% BDP, a u periodu 2018. - 2020.g. udio javne potrošnje u BDP se kreće od 40,6% u 2018. do 37,1% u 2020. godini.

Gornje granice zaduženja budžeta u 2018. godini, iskazane kao iznos potreban za servisiranje ukupnih dugova ili kao procenat od BDP, u zavisnosti od zakonskih rješenja za nivo entiteta i institucija BiH, projektiraju se u okvirima koje propisuju zakoni kojima je regulirano zaduživanje za svaki od nivoa vlasti.

UVOD

Dokument Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini za period 2018. – 2020. godine izrađen je na osnovu Zakona o fiskalnom vijeću u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 63/08). Zakonom je definiran sadržaj navedenog dokumenta, a u vezi s tim dokument sadrži sve potrebne elemente koji su nosiocima fiskalne politike u Bosni i Hercegovini nužni za izradu njihovih dokumenata okvirnih budžeta za period 2018. – 2020. godina, kao i njihovih godišnjih budžeta za 2018. godinu. Ti elementi su: fiskalni ciljevi definirani kao primarni fiskalni bilans (primarni suficit ili primarni deficit), makroekonomske projekcije i projekcije indirektnih poreza zasnovane na tim projekcijama i njihova raspodjela u navedenom periodu, kao i gornje granice zaduženja za svaki nivo vlasti.

Navedeni elementi, čije usaglašavanje predstavlja osnovnu pretpostavku za budžetsko planiranje nosilaca fiskalnih politika u BiH, čini suštinu fiskalne koordinacije u BiH. Usaglašavanje elemenata Globalnog okvira predstavlja neophodnu prethodnu aktivnost za koordinaciju fiskalnih politika i za očuvanje fiskalne stabilnosti, kako pojedinih fiskalnih suverentiteta, tako i Bosne i Hercegovine kao cjeline.

Prvo poglavlje dokumenta odnosi se na analizu i trendove makroekonomskih kretanja u BiH, koje je izradila Direkcija za ekonomsko planiranje BiH (DEP). U ovom dijelu prezentirane su projekcije osnovnih makroekonomskih indikatora, s posebnim fokusom na makroekonomske indikatore koji neposredno utječu na elemente fiskalne politike, prije svega na visinu javnih prihoda.

U drugom dijelu izvršena je analiza i projekcije prihoda od indirektnih poreza polazeći od strukture indirektnih poreza i važećih zakona na osnovu kojih se vrši prikupljanje i raspodjela prihoda. Projekcije je izradilo Odjeljenje za makroekonomsku analizu Uprave za indirektno oporezivanje BiH (OMA). Projekcije indirektnih poreza temelje se, između ostalog, na makroekonomskim projekcijama DEP-a, a elementi raspodjele indirektnih poreza dati su polazeći od postojećih propisa koji reguliraju ovu oblast u BiH.

Treći dio dokumenta odnosi se na fiskalne ciljeve budžeta institucija BiH, Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH. U ovom dijelu, pored navedenog, dati su i osnovni elementi fiskalnih politika kao što su: nivo javne potrošnje i politike javnog zaduživanja.

1. Makroekonomski pokazatelji za period 2015. – 2020. god.

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Nominalni BDP u mil. KM	29.46 2	30.389	31.70 9	33.24 5	34.96 2	36.92 5
Nominalni rast u %	4,5	3,1	4,3	4,8	5,2	5,6
BDP deflator (prethodna godina = 100)	100,8	100,2	101,0	101,2	101,4	101,5
Realni BDP u mil. KM (prethodna godina = 100)	29.22 9	30.334	31.39 1	32.84 4	34.49 4	36.37 9
Realni rast u %	3,7	3,0	3,3	3,6	3,8	4,1
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	-1	-1,1	0,9	1,2	1,5	1,4
Potrošnja u mil. KM	29.61 9	30.231	31.38 5	32.63 1	33.98 1	35.38 2
Realni rast u %	1,5	2,4	2,7	2,7	2,7	2,7
Vladina potrošnja u mil. KM	6.160	6.283	6.409	6.537	6.668	6.801
Realni rast u %	0,8	1,2	0,5	0,8	0,5	0,5
Privatna potrošnja u mil. KM	23.45 9	23.947	24.97 5	26.09 4	27.31 3	28.58 0
Realni rast u %	1,7	2,7	3,2	3,2	3,3	3,2
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil. KM	5.024	5.087	5.580	6.149	6.786	7.441
Realni rast u %	-3,5	0,7	9,4	9,9	10,0	9,3
Vladine investicije u mil. KM	535	508	635	857	1.097	1.382
Realni rast u %	-53,5	-5,8	23,2	33,4	26,1	24,1
Privatne investicije u mil. KM	4.489	4.579	4.945	5.292	5.688	6.058
Realni rast u %	10,6	1,5	7,9	6,9	7,4	6,4
Uvoz u mil. KM	15.28 1	15.327	16.30 1	17.41 5	18.67 8	19.87 5
Nominalni rast u %	-1,5	0,3	6,4	6,8	7,3	6,4
Realni rast u %	0,9	2,3	4,8	5,3	5,2	4,2
Izvoz u mil. KM	9.863	10.139	10.86 3	11.71 6	12.69 4	13.69 1
Nominalni rast u %	5,8	2,8	7,1	7,9	8,3	7,9
Realni rast u %	6,3	4,7	5,3	5,6	5,5	4,4
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	12,5	13,2	13,2	13,5	13,9	14,7
Bilans tekućeg računa u mil. KM	- 1.589	-1.333	- 1.571	- 1.832	- 2.108	- 2.300
Rast u %	-22,0	-16,1	17,8	16,6	15,1	9,1
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-5,4	-4,4	-5,0	-5,5	-6,0	-6,2

Realni sektor

Ekonomski rast 2017. – 2018.g.

Prema projekcijama DEP-a, ekonomska aktivnost BiH u 2017. godini bi trebala porasti za 3,3%, nakon čega se projicira realna stopa nešto viša od 3,6% u 2018. godini. Ovo je približno na nivou prethodnih projekcija iz novembra 2016. godine s obzirom na to da u međuvremenu nije došlo do značajnijih promjena pretpostavki ekonomskog rasta. Očekuje se da bi nosioci ekonomskih kretanja u ovom periodu trebali biti realni rast izvoza od preko 5% godišnje, te povećanje privatne potrošnje od 3,2% i investicija od 7,4 do 9%. S druge strane, očekivani porast domaće tražnje bi trebao rezultirati realnim povećanjem uvoza sa stopama nešto nižim u odnosu na izvoz. Ovo bi, s obzirom na dvostruko veći uvoz od izvoza, trebalo dovesti do realnog povećanja vanjskotrgovinskog deficita od 3,9% u 2017., te 4,6% 2018. godine. Pogoršanje trgovinskog bilansa je ujedno i osnovni uzrok projiciranog pogoršanja deficita na tekućem računu sa 4,4% BDP-a u 2016., na 5% u 2017., te 5,5% BDP-a 2018. godine. Ovo je rezultat porasta investicija na nivo od 18,2% BDP-a u 2017., te 19% BDP-a u 2018. godini, uz približno nepromijenjen nivo bruto nacionalne štednje.

Osnovna pretpostavka projiciranog rasta u BiH se tiče ekonomskih kretanja u okruženju, i to prije svega u smislu promjena izvozne tražnje, te inozemnog finansiranja finalne potrošnje i investicija. Unutrašnje pretpostavke podrazumijevaju uobičajeni nivo političke stabilnosti, uz postepeno poboljšanje poslovnog okruženja. Osnovni scenarij podrazumijeva aranžman sa MMF-om koji bi pored direktnog utjecaja na budžete trebao otvoriti vrata drugih međunarodnih finansijskih institucija u cilju finansiranja povećanja javnih radova. S druge strane, uspješna realizacija tog aranžmana u velikoj mjeri ograničava projicirani rast javne potrošnje i javnih rashoda općenito. Rast je također projiciran uz pretpostavku odsustva elementarnih nepogoda u smislu poplava ili suša koje bi mogle značajno utjecati na poljoprivrednu proizvodnju, te proizvodnju električne energije. Konačno, projekcija podrazumijeva povećanje svjetskih cijena što bi, pored porasta cijena bh. izvoza i uvoza, trebalo zaustaviti deflaciju iz prethodnog perioda.

Prema posljednjim (zimskim) projekcijama DG ECFIN-a, očekuje se ekonomski rast EU od 1,8% tokom 2017. – 2018. godine, što je neznatno sporije u odnosu na stopu iz 2016. godine. Pri tome se kod važnih trgovinskih partnera iz neposrednog okruženja očekuje ubrzanje. Tako se u Srbiji očekuje povećanje stope realnog rasta sa 2,8% u 2016. na 3% 2017., te 3,3% u 2018. godini. U Sloveniji bi ekonomski rast trebao ojačati sa 2,5% u 2016. na 3% tokom 2017. - 2018.g. U isto vrijeme, u Hrvatskoj bi stopa trebala porasti sa 2,8% u 2016. na 3,2% 2017. godine, nakon čega se ponovo projicira usporavanje u 2018. na stopu od 2,5%. S druge strane, u Njemačkoj, kao jednoj od najvažnijih zemalja okruženja, projicira se blago usporavanje rasta tokom 2017. - 2018. godine. Spomenuti porast izvozne tražnje bi, uz blago poboljšanje poslovnog okruženja (prije svega u 2018. godini), u narednom periodu trebao rezultirati realnim rastom izvoza od 5,3% u 2017., te 5,6% 2018. godine. Ovo bi prvenstveno značilo rast proizvodnje prije svega u industriji, ali i drugim granama u vezi sa izvozom, što bi u periodu 2017. - 2018.g. moglo dovesti do godišnjeg povećanja broja zaposlenih od približno 2%, te povećanja realnih plata od maksimalno 1%. Očekuje se da bi, uz tekuće neto prilive novca iz inozemstva od približno 12% BDP-a godišnje, ovo moglo dovesti do realnog rasta privatne potrošnje od 3,2% tokom 2017. - 2018. godine. S druge strane, javna potrošnja bi zbog aranžmana sa MMF-om i ograničenog rasta prihoda trebala biti ograničena na skroman realni rast od 0,5 do 0,8%.

Nasuprot tome, postojanje spomenutog aranžmana bi moglo podstaći ne samo javne, nego i privatne investicije. Time bi primarno bili omogućeni novi zajmovi ostalih međunarodnih institucija u cilju

finansiranja javnih radova, prije svega razvoja cestovne infrastrukture. Pored toga, postojanjem aranžmana sa MMF-om se ujedno šalje pozitivan signal privatnim investitorima da zemlja čini pozitivne korake u kontekstu odgovorne ekonomske politike. Ipak, ovo bi teško moglo biti dovoljno za značajnije poboljšanje direktnih stranih ulaganja za koja se uprkos povećanju i dalje projicira skroman nivo od svega 1,6 - 1,9% BDP-a. Uzimajući u obzir spomenute faktore, očekuje se realni rast bruto investicija od 7,4% u 2017., te 9,2% u 2018. godini. Iako na prvi pogled tako ne izgleda, ovdje se radi o dosta skromnim stopama s obzirom na to da se nominalni nivo investicija iz 2008. prema postojećim projekcijama dostiže tek u 2019. godini. S druge strane, posmatrano u % BDP-a, projicirane investicije od skoro 21% u 2020. su daleko ispod nivoa od 26% BDP-a iz 2008. godine. U svakom slučaju, očekivano povećanje investicija bi trebalo biti posljedica rasta privatnih ulaganja u stalna sredstva od 7,9% i 6,9% u periodu 2017. - 2018.g., te značajnog rasta javnih radova podstaknutih stranim finansiranjem od 23% i 33%. Visok projicirani porast javnih investicija je, pored dodatnih izvora finansiranja, također rezultat snažnog baznog efekta na nisku osnovicu s obzirom na njihov nagli pad od preko 50% u 2015. godini.

Ekonomski rast 2019. – 2020.g.

Očekuje se da bi se ekonomski rast u periodu 2019. - 2020.g. trebao odvijati u uvjetima boljeg eksternog okruženja, uz blago poboljšanje poslovne klime za investiranje. Pretpostavlja se sve veća dostupnost povoljnih međunarodnih izvora finansiranja za razvoj infrastrukture. U vezi s tim bi očekivano daljnje jačanje investicija do nivoa od 21% BDP-a u 2020. godini trebalo biti glavni izvor postepenog jačanja ekonomskog rasta na realne stope od 3,8% i 4,1% u 2019. i 2020. godini. Ovo bi, bez obzira na očekivano postepeno povećanje bruto nacionalne štednje, trebalo rezultirati daljnjim pogoršanjem deficita tekućeg računa do nivoa od 6,2% BDP-a u 2020. godini. Očekuje se da bi struktura projiciranog rasta ostala uglavnom nepromijenjena u odnosu na prethodni period, gdje se i dalje očekuje dominacija domaće tražnje uz skoro neutralan (blago negativan) doprinos vanjskog sektora.

Rizici

Glavni rizici za ostvarenje ovih projekcija su vezani za (ne)ostvarivanje pretpostavki iz vanjskog sektora u vezi sa ekonomskim rastom u okruženju, kretanje svjetskih cijena, vremenske prilike i sl.

Industrijska proizvodnja u BiH 2017. - 2020. god.

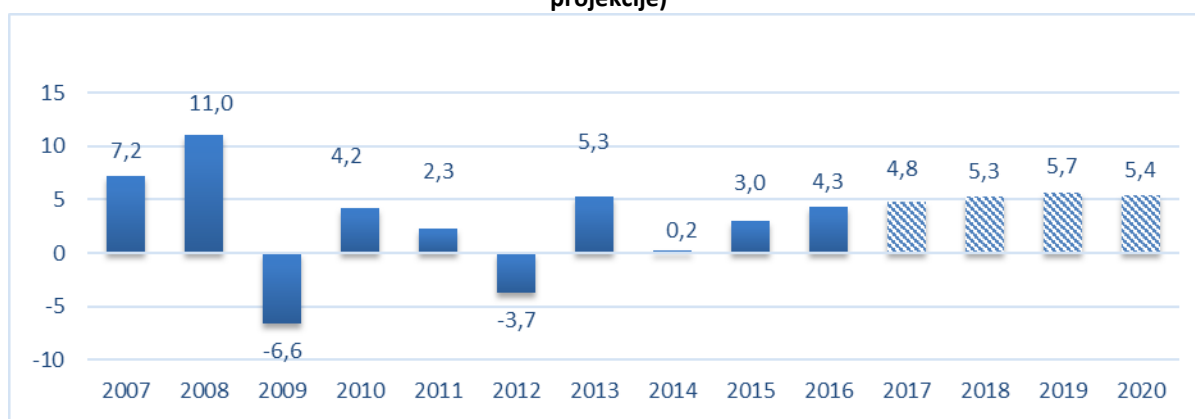
Kretanje industrijske proizvodnje u BiH u 2016. i projekcija kretanja za 2017. godinu

U 2016. godini Bosna i Hercegovina je zahvaljujući pozitivnom međunarodnom okruženju i domaćoj tražnji zabilježila povećanje ekonomske aktivnosti, što je rezultiralo povećanjem makroekonomskih indikatora kao što su BDP, zaposlenost, industrijska proizvodnja kao i intenziviranje vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Tako je, prema podacima BHAS-a, u BiH u odnosu na periodnu godinu registriran rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 4,3% koji je bio praćen i povećanjem broja zaposlenih. Sektorski posmatrano, može se konstatovati da su svi sektori pozitivno doprinosili rastu, pri čemu je nosilac rasta u prvom polugodištu bila prerađivačka industrija, dok je tokom drugog polugodišta, kada je došlo do njenog blagog slabljenja, energetski sektor nadomjestio nastale gubitke. Registrirane

stope rasta u 2016. godini u odnosu na prethodnu godinu su iznosile: sektor rudarstva 3,4%, prerađivačka industrija 3,1% i sektor za proizvodnju električne energije 8,5%.¹

Prema raspoloživim projekcijama DG ECFIN-a iz februara 2017. godine, u svim zemljama EU-a očekuje se nastavak trenda ekonomskog rasta, što će sigurno imati implikacije na proizvodne procese u BiH.² Ovo se posebno odnosi na industrijsku proizvodnju u BiH, a ponajviše na prerađivačku industriju i njene izvezno orijentirane grane koje skoro u potpunosti zavise od kretanja inozemne tražnje. Tako se u navedenom periodu očekuje pozitivan trend rasta proizvodnje u bh. prerađivačkoj industriji koji bi trebao biti popraćen postepenim povećanjem broja zaposlenih. Pored prerađivačke industrije, tokom 2017. godine očekuje se i značajniji doprinos energetskog sektora koji čini 1/3 ukupne industrijske proizvodnje u BiH. Naime, pokretanje proizvodnje u okviru novih termoelektričnih postrojenja značajno će popraviti energetski bilans i ukupnu industrijsku proizvodnju u BiH. Pod pretpostavkom nastavka pozitivnog trenda u eksternom okruženju, uz dodatni doprinos internih dešavanja tokom 2017. godine, u BiH se može očekivati stopa rasta koja bi trebala biti nešto viša u odnosu na prethodnu godinu.³

Grafikon 1. Kretanje industrijske proizvodnje u BiH za period 2007. - 2020. godine (registrirane stope rasta i projekcije)

Izvor: Agencija za statistiku BiH i projekcije DEP-a (mart 2017. godine).

Projekcija kretanja bh. industrijske proizvodnje za period 2018. - 2020. god.

U periodu 2018. - 2020. god. u zemljama Eurozone očekuje se oporavak privatne potrošnje, porast investicija, te povećanje ukupnog izvoza i uvoza, što će rezultirati intenziviranjem vanjskotrgovinske razmjene zemalja EU-a međusobno i sa ostatkom svijeta. Pored nastavaka ovih eksternih dinamika očekuje se i sve utjecajniji značaj internih dinamika kroz strukturalne reforme koje bi trebale biti u funkciji jačanja ukupne industrijske proizvodnje u BiH. Ova pozitivna dešavanja u neposrednom okruženju, uz pravovremenu i dosljednu implementaciju strukturalnih reformi, trebala bi rezultirati povećanjem iskorištenosti industrijskih kapaciteta u BiH koje se ogleda kroz povećani obim proizvodnje, viši nivo investicija, kako kroz strana tako i domaća ulaganja, što bi u konačnici trebalo rezultirati osjetnijim povećanjem zaposlenosti u BiH.

¹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopćenje "Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za decembar 2016. godine", 26. 1. 2017.

² DG ECFIN, European economic forecast, winter, February 2017.

³ Projekcija DEP-a, mart 2017. godine

Planirana investicijska ulaganja u infrastrukturu i energetiku također bi trebala značajno doprinijeti jačanju kako građevinskog sektora u BiH, tako i onih grana prerađivačke industrije koje su usko vezane uz građevinarstvo. Također se očekuje da energetska sektor koji je u prethodnom periodu bio jedan od nosilaca industrijske proizvodnje nastavi pozitivan trend rasta proizvodnje i dodatno osnaži industrijsku proizvodnju u BiH u navedenom periodu. Prema projekcijama DEP-a, ovo bi trebalo rezultirati godišnjim povećanjem bh. industrijske proizvodnje od preko 5% u odnosu na prethodnu godinu.

Rizici

Potencijalni rizik za navedenu situaciju predstavlja neizvjesnost i još uvijek nedovoljno siguran ekonomski oporavak u užem i širem međunarodnom ekonomskom okruženju. Potencijalni rizik za ostvarivanje navedenih pretpostavki može predstavljati kašnjenje, odnosno nizak stepen implementacije reformskih zakona. Visok nivo integracije sa zemljama EU i regiona kroz trgovinske i finansijske tokove praktički određuje kretanje industrijske proizvodnje u BiH. Eventualno pogoršanje situacije na tržištu EU-a, posebno u slučaju zemalja koje su glavni trgovinski partneri BiH, predstavlja najveći rizik po oporavak industrijske proizvodnje u BiH.

Tržište rada u BiH

Tržište rada – dešavanja u 2016. godini

Pozitivna dešavanja u realnom sektoru u 2016. godini, odnosno povećanje obima industrijske proizvodnje i trgovine imali su utjecaja na tržište rada u Bosni i Hercegovini. Tokom 2016. godine u djelatnostima prerađivačke industrije i trgovine na veliko i malo zaposleno je najviše osoba u BiH. Stopa registrirane nezaposlenosti, iako i dalje izrazito visoka (41,7%), smanjena je u odnosu na prethodnu godinu i rezultat je smanjenje broja nezaposlenih osoba (-3,8% g/g) uz povećanje broja zaposlenih osoba (2,2%⁴ g/g). U analizi osnovnih indikatora na tržištu rada tokom 2016. godine primjećuje se da je primarno bilo povećanje broja zaposlenih osoba, dok se prosječna neto plata nominalno nije mnogo uvećala u odnosu na prethodnu godinu (0,9% g/g). Ipak, zahvaljujući smanjenju ukupnog nivoa cijena u BiH, odnosno deflaciji, realni rast prosječne neto plate bio je nešto brži.

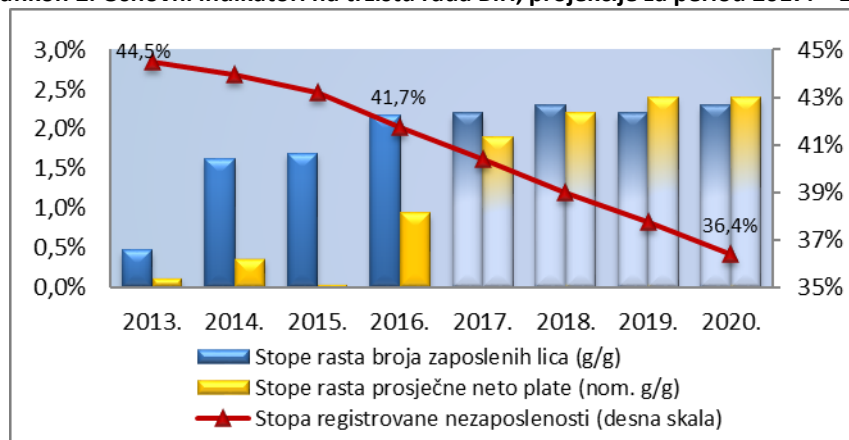
Tržište rada – projekcije 2017. - 2020. godine

U Bosni i Hercegovini se očekuje postepeni oporavak tržišta rada. Stopa registrirane nezaposlenosti u BiH u 2017. godini mogla bi se smanjiti u odnosu na nivo prije krize. Međutim, hronično visoka stopa nezaposlenosti nije samo rezultat minule krize nego i dugoročne, strukturne nezaposlenosti koja uveliko određuje dinamiku smanjenja stope nezaposlenosti (struktura radne snage, kvalitet obrazovanja i sl.). S obzirom na to da se struktura potražnje za radnom snagom posljednjih godina mijenja (razvijanje novih znanja i vještina), to podrazumijeva da se radna snaga u BiH u narednim godinama mora prilagođavati potrebama tržišta rada. Prvi pokazatelji na tržištu rada u 2017. godini ukazuju na nastavak smanjenja broja nezaposlenih osoba (-5% g/g u januaru). Rast broja zaposlenih osoba, odnosno kreiranje radnih mjesta u periodu 2017. - 2020. god. zavisit će od nivoa investicija, ali i od obima trgovine i industrijske

⁴ Privremeni podatak. Izvor: BHAS.

proizvodnje. Bitno je napomenuti da najveći broj zaposlenih osoba radi u području djelatnosti prerađivačke industrije i trgovine na veliko i malo (oko 38%), što ukazuje koliki značaj za tržište rada imaju dešavanja u navedenim djelatnostima.

Grafikon 2. Osnovni indikatori na tržištu rada BiH, projekcije za period 2017. – 2020.

Izvor: Agencija za statistiku BiH, DEP projekcija za period 2017-2020.

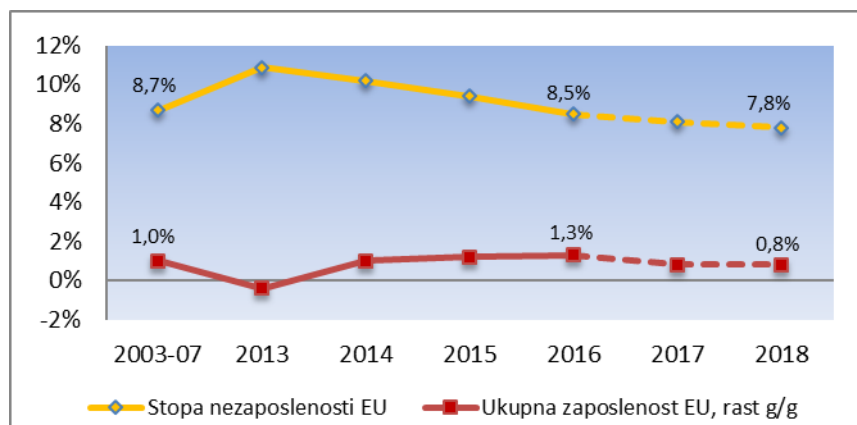
Prema predviđanjima DEP-a, u periodu 2017. - 2020. godine očekuje se rast investicija, trgovine i obima industrijske proizvodnje, što bi se pozitivno odrazilo na povećanje broja zaposlenih osoba (2,2% 2017. godine, oko 2,3% 2018. - 2020. godine). S obzirom na to da je u 2016. godini prosječan rast neto plate u području djelatnosti javne uprave, zdravstva i obrazovanja bio sporiji u odnosu na ostala⁵ područja djelatnosti, sličan trend se očekuje i u narednim godinama. Prosječne neto plate bi mogle zadržati umjeren rast u posmatranom periodu (1,9% 2017. godine, 2,2% - 2,4% 2018. - 2020. godine). Generalno, bolji poslovni ambijent u BiH, ali i šire, stvorio bi uvjete za kreiranje radnih mjesta i postepeni porast broja zaposlenih osoba. Buduća dešavanja u oblasti tržišta rada u BiH uglavnom su bazirana na predviđanjima u oblasti investicija, trgovine i uopće poslovnom ambijentu. Time su i **najveći rizici** za navedene projekcije dešavanja u spomenutim oblastima.

U EU tokom posmatranog perioda uvjeti na tržištu rada bi se trebali postepeno poboljšavati uz pretpostavljeni ekonomski rast, ali i nivo provedenih strukturnih mjera i politika. Međutim, prema projekcijama⁶ EK rast broja zaposlenih u EU mogao bi biti nešto sporijeg intenziteta u poređenju sa 2016. godinom (grafikon ispod), što zavisi od dinamike kreiranja novih radnih mjesta. Stopa nezaposlenosti bi trebala biti niža u odnosu na period prije krize na kraju posmatranog perioda.

Grafikon 3. Osnovni indikatori tržišta rada EU

⁵ Ostala područja djelatnosti obuhvataju prosjek neto plate u područjima djelatnosti A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, R, S. Vidi klasifikaciju djelatnosti Bosne i Hercegovine. U 2016. godini prosječan rast neto plate u spomenutim djelatnostima je iznosio 1,4% g/g, a u djelatnostima javne uprave, zdravstva i obrazovanja (O, P, Q) 0,7%.

⁶ European Economic Forecast, winter 2017.

Izvor: European Economic Forecast, winter 2017

Cijene - pretpostavke 2017. - 2020. god.

Cijene – dešavanja u 2016. godini

U Bosni i Hercegovini je četvrtu godinu zaredom registrirano smanjenje ukupnog nivoa cijena (deflacija - 1,1% g/g). Međutim, ohrabrujući podatak govori da je intenzitet deflacije u 2016. godini, posmatrano po kvartalima, slabio od K1 do K4. Rast cijena u odjeljku alkoholnih pića i duhana od 7,4% samo je djelomično usporio intenzitet deflacije. Navedeni rast bio je posljedica usklađivanja akciza sa zakonodavstvom EU-a. Kao i prethodne godine, među glavnim odjeljcima CPI indeksa najveći utjecaj na deflaciju su imale niže cijene prijevoza, hrane i bezalkoholnih pića, te odjeće i obuće. Cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u 2016. godini je u prosjeku smanjena oko 16% g/g, što je najviše doprinijelo razvoju deflacije.⁷

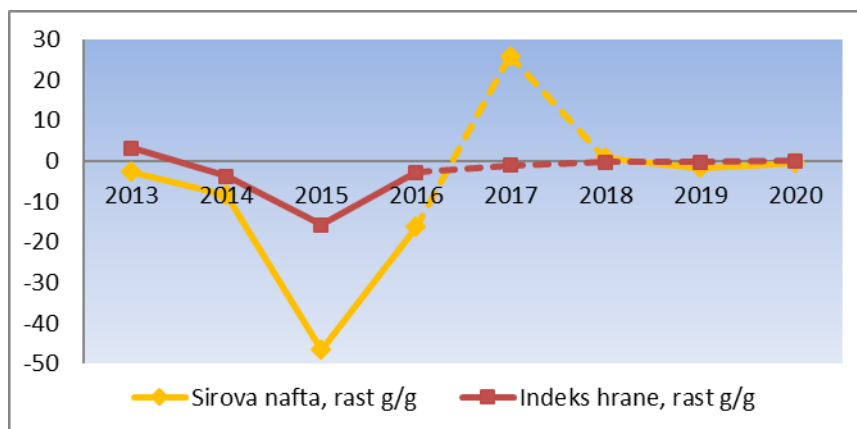
Cijene – projekcije 2017. - 2020. god.

Nakon što je u 2016. god. u prva tri kvartala zabilježeno smanjenje cijena sirove nafte (poređenje g/g), u posljednjem kvartalu cijena nafte na svjetskom tržištu energenata je povećana. U februaru 2017. godine cijena sirove nafte (brent) veća je za 67% g/g (55 \$/barelu) zbog izrazito niske cijene u istom mjesecu prethodne godine. Time se u EU u 2017. godini predviđa nešto brži rast inflacije u odnosu na prethodnu godinu (1,8%). Prema predviđanjima ECB-a, kretanje cijena nafte u periodu 2018. - 2020. god. u skladu je sa pretpostavljenim umjerenim oporavkom potražnje za naftom, koji bi mogao biti posljedica intenziviranja svjetske ekonomske aktivnosti.⁸ Pored cijena ovog energenta, EU inflaciju determiniraju i cijene hrane na svjetskom tržištu, koje bi prema ocjeni EK mogle biti niže do 1% u poređenju sa 2016. godinom (grafikon ispod).

Grafikon 4. Kretanje cijena sirove nafte i hrane na svjetskom tržištu, rast g/g (u %)

⁷ Izvor: MMF baza podataka.

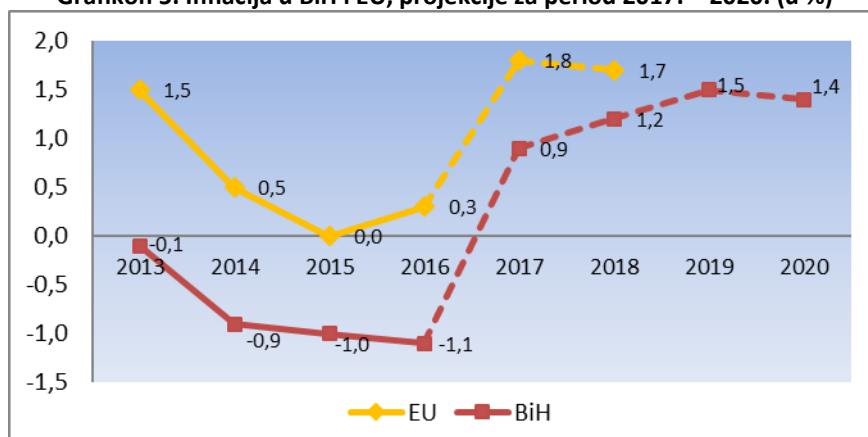
⁸ Makroekonomske projekcije Evropske centralne banke, decembar 2016. godine.

Izvor: European Economic Forecast, winter 2017 za period 2013. - 2018., MMF Commodity price projections, 27. 2. 2017. godine za period 2019. - 2020. godine

Zbog slabljenja nepovoljnog utjecaja pada cijena sirove nafte na svjetskom tržištu, u BiH u 2017. godini može se očekivati rast ukupnog nivoa cijena. Pored toga, bitna komponenta bh. inflacije je promjena cijena u odjeljku alkoholnih pića i duhana zbog povećanja akciza na cigarete i duhan za pušenje od 1. 1. 2017. god. (nastavak harmonizacije akcizne politike u BiH sa politikom akciza na cigarete u EU).⁹ Uzimajući u obzir bazni efekat iz 2016. godine i pretpostavku da neće doći do značajnijih oscilacija cijena hrane, kao najveće komponente CPI indeksa, u BiH se u 2017. godini može očekivati inflacija od 0,9%. Nakon 2017. godine koja bi bila prekretnica u kretanju cijena, očekuje se da će se stopa inflacije u BiH kretati od 1,2% u 2018. godini do 1,5% i 1,4% u 2019. i 2020. godini. Pošto je glavni akcent kod projekcija inflacije u BiH stavljen na cijene sirove nafte, to je i **najveći rizik** za projekcije u domenu promjene cijena ovog energenta. EK i ECB u svojim projekcijama navode kao rizik „na gore“ brži rast cijena sirove nafte. Pored toga, na razvoj inflacije u BiH mogle bi utjecati značajnije promjene cijena hrane, kao najveće komponente CPI indeksa, ali i promjene cijena komunalija koje za posmatrani period nisu predviđene.

Grafikon 5. Inflacija u BiH i EU, projekcije za period 2017. – 2020. (u %)

Izvor: European Economic Forecast, winter 2017, historijski podaci BHAS, DEP projekcije za 2017. - 2020. god.

⁹ Povećanje akciza na cigarete i duhan od 1. 1. 2017. godine. Minimalna akciza za pakovanje cigareta od 20 komada iznosi 2,42 KM, a specifična akciza 1,35 KM za isto pakovanje. Akciza na duhan za pušenje iznosi 96,8 KM po kilogramu. Izvor: Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duhan za pušenje za 2017. godinu.

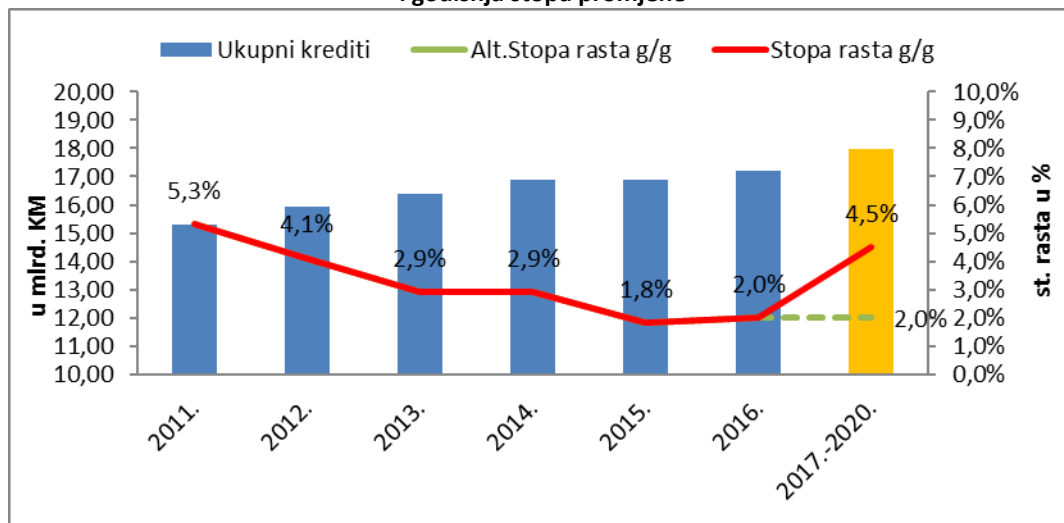
Prognoza kretanja rasta bankarskih kredita i depozita za period 2018.– 2020. god.

Rast ukupnih kredita po stopi 2% g/g (uz rast kredita stanovništva po stopi 3,8% g/g i kredita nefinansijskim preduzećima 3,3% g/g) uz približno isti, nepromijenjen odnos u učešću tokom prošle 2016. godine je karakteristika kreditne aktivnosti. Slično se dešavalo i sa ukupnim depozitima koji su rasli po stopi 7,4% g/g uz najizraženiji rast depozita stanovništva po stopi od 7,4% g/g.

Ukupni krediti

Ukupan iznos kredita evidentiran u januaru 2017. godine je iznosio 17,18 mlrd. KM sa stopom rasta od 2,4% g/g. Od ovoga iznosa 46,9% se odnosilo na kredite stanovništvu sa stopom od 4,0% g/g, dok su krediti nefinansijskim preduzećima učestvovali sa 46,8%, uz stopu rasta 3,2% g/g. Evidentan rast kredita u ovim dvjema oblastima (koje čine više od 93% ukupnih kredita) uz umjerene stope privrednog rasta i rasta stope zaposlenosti predstavljaju realnu pretpostavku da će se i u narednom periodu nastaviti kreditna ekspanzija. Procjena je da će ukupni krediti u daljnjem periodu 2017. - 2020. god. dostići iznos od preko 18 mlrd. KM, uz stopu rasta od 4,5% g/g u 2020. god. U alternativnom scenariju uslijed poremećaja na tržištu, smanjenja stope privrednog rasta, povećanja nezaposlenosti došlo bi i do manje stope rasta (oko 2% g/g) zbog pada tražnje za novim kreditima, povećanja stope nenaplativosti postojećih kredita, uz neizbježno povećanje kamatnih stopa na kredite.

Grafikon 6. Ukupni krediti (u mlrd. KM, na kraju perioda) i godišnja stopa promjene

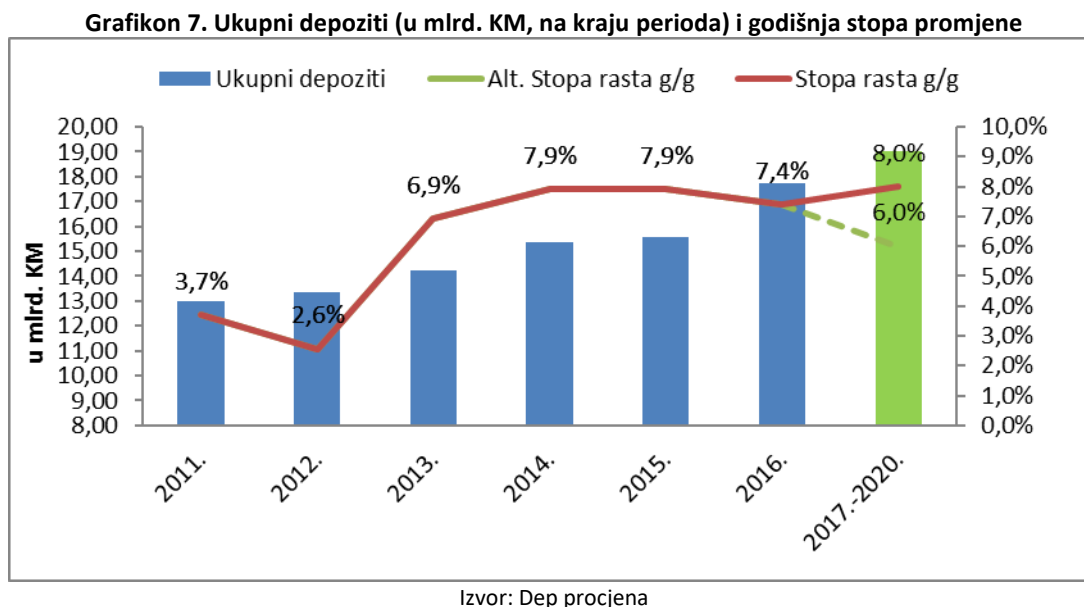

Izvor: Dep procjena

Ukupni depoziti

Ukupni depoziti evidentirani u januaru 2017. god. iznosili su 17,91 mlrd. uz stopu rasta od 8,9% g/g. Od ovoga iznosa depoziti stanovništva su iznosili 10,7 mlrd. KM, uz rast 8,1% g/g, dok se na depozite nefinansijskih preduzeća odnosilo oko 4,1 mlrd. KM, uz rast od 10,4% g/g i oni su činili ukupno gotovo 83% ukupnih depozita. Depoziti opće vlade su također ostvarili značajan rast od 11,9% g/g, uz učešće od

9,4%. Prateći konstantan rast depozita uz umjerene stope privrednog rasta, uvjete na tržištu rada, poboljšanje i stabilniji rad cjelokupnog bankarskog sektora (praćen konstantnim poboljšanjem finansijskih pokazatelja CAR¹⁰, NPL¹¹), stvara realne pretpostavke za nastavak rasta ukupne količine i stope rasta depozita u periodu 2017. - 2020. god. po projiciranoj stopi od 8% g/g. U alternativnom scenariju uz pogoršanje uvjeta na tržištu rada, slabijoj privrednoj aktivnosti i nestabilnosti općih uvjeta rada u bankarskom sektoru, došlo bi do slabije stope rasta od 6% g/g i manje ukupne sume depozita.

Rizici

Prethodno navedena kretanja mogu se očekivati samo ako ne dođe do značajnih poremećaja izvana u smislu ekonomskih poremećaja glavnih vanjskotrgovinskih partnera BiH, a koji bi utjecali na loše performanse u vanjskotrgovinskom sektoru, slabljenje industrijske proizvodnje, investicija i krajnje potrošnje. Ovakva negativna kretanja odrazila bi se na bh. bankarski sektor u vidu daljnjeg povećanja nenaplative aktive, odnosno kredita, pada potražnje za novim kreditima, povećanja kamatnih stopa na kredite, a u ekstremnom slučaju i odljeva domaćih depozita.

Vanjski sektor

Platni bilans Bosne i Hercegovine

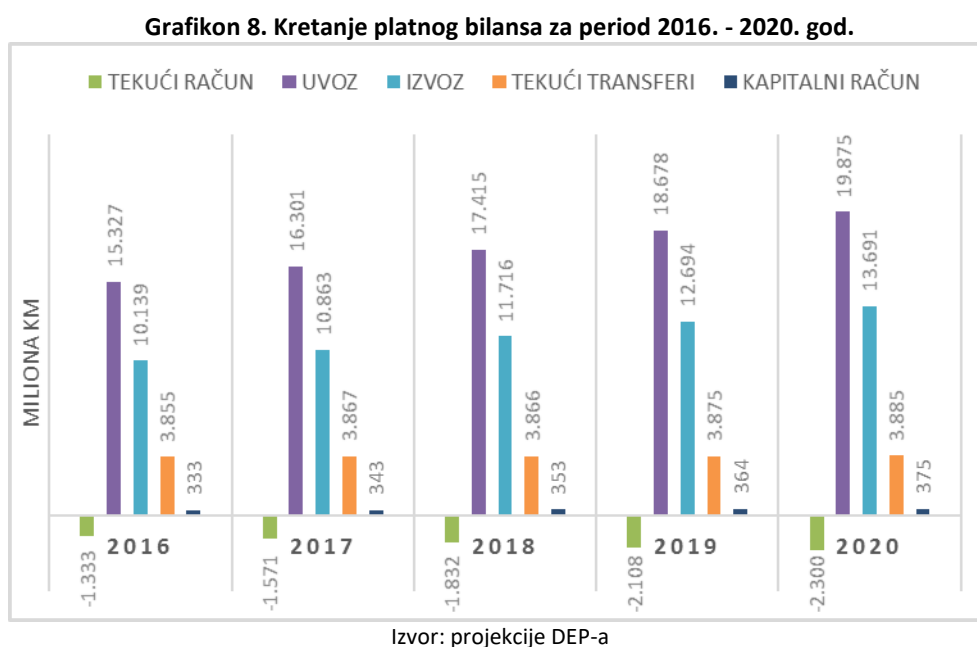
Podaci iz platnog bilansa BiH ukazuju da su u proteklom dijelu 2016. godine zabilježena povoljnija kretanja u vanjskotrgovinskoj razmjeni i platnom bilansu zemlje kao rezultat povoljnih impulsa iz

¹⁰ CAR- Capital Adequacy ratio-neto kapital prema ukupnim ponderiranim rizicima

¹¹ NPL-Non performing loans-nekvalitetni krediti

međunarodnog okruženja (oporavak glavnih vanjskotrgovinskih partnera), te je pored toga zabilježen i blagi porast priliva doznaka građana iz inozemstva.

Prema zvaničnim podacima za tri kvartala¹² te procjenama za četvrti kvartal,¹³ deficit tekućeg računa u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine za 2016. godinu iznosio bi 1,3 milijardi KM (4,4% BDP-a), odnosno to bi predstavljalo smanjenje od 22% u odnosu na prethodnu godinu. Porast uvoza roba i usluga u posmatranom periodu iznosio bi 1,1%, dok bi rast izvoza bio 4,7%.

Pretpostavke za platni bilans 2017. - 2020. g.

Makroekonomskim projekcijama u srednjoročnom periodu predviđen je nastavak rasta izvoza, što će uz usporeniju stopu rasta uvoza dovesti do sporijeg rasta vanjskotrgovinskog deficita, te bi tako u konačnici to vodilo ka sporijem rastu deficita na tekućem računu. Projektirana putanja realnog rasta izvoza roba i usluga zasnovana je na jačanju eksterne tražnje za domaćim proizvodima, koje će omogućiti rast tržišnog udjela na izvoznim tržištima, uz jačanje troškovne i cjenovne konkurentnosti.

Na bazi projekcija DEP-a obim vanjskotrgovinske razmjene u periodu 2017. - 2020. god. bi nastavio sa rastom, uz stopu nominalnog rasta uvoza 6,4 - 7,3%, dok bi izvoz rastao u intervalu 7,1 - 8,3%, što bi utjecalo na kretanje deficita na tekućem računu BiH.

¹² Izvor podataka: CBBiH

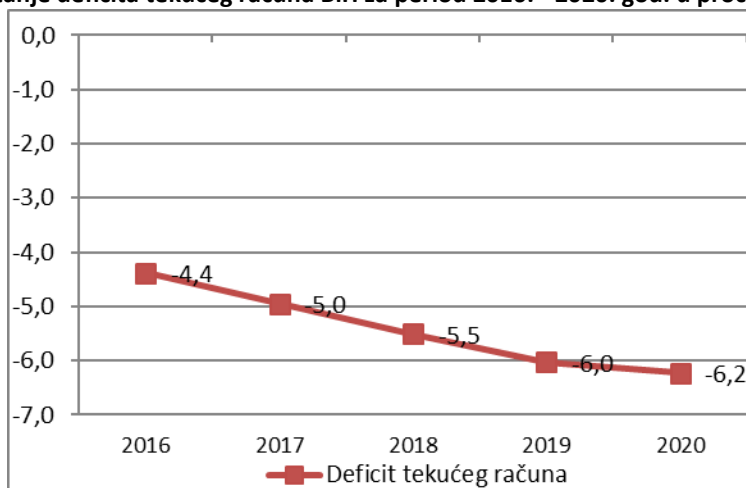
¹³ Izvor: projekcije DEP-a

Prema projekcijama deficita tekućeg računa za 2017. godinu, može se očekivati da će deficit TR biti 5% BDP-a, dok bi u 2018. godini taj iznos bio 5,5% BDP-a. Nadalje se u 2019. godini može očekivati deficit TR u iznosu 6% BDP-a, dok bi u 2020. godini taj iznos bio 6,2% BDP-a.

Tekući neto prilivi iz inozemstva bi se kretali po stopama od 12,2% BDP-a u 2017. godini, 11,6% BDP-a u 2018. godini, u 2019. taj iznos bio bi 11,1% BDP-a te u 2020. godini 10,5% BDP-a.

Budući da je veoma teško procijeniti izvore finansiranja deficita tekućeg računa, može se očekivati da će, kao što je to i do sada bio slučaj, deficit TR i dalje biti finansiran prilivima finansijskih sredstva iz inozemstva (kroz direktne strane investicije, doznake građana iz inozemstva, socijalne beneficije i stavke-ostalih investicija).

Grafikon 9. Kretanje deficita tekućeg računa BiH za period 2016. - 2020. god. u procentima (%) BDP-a

Izvor: projekcije DEP-a

Kretanje vanjskotrgovinske robne razmjene u 2016. i projekcija kretanja u 2017. godini

Povećanje industrijske proizvodnje i jačanje kako izvozne tako i domaće tražnje rezultiralo je intenziviranjem vanjskotrgovinske robne razmjene u okviru koje je došlo do povećanja obima razmjene od 1,7%, izvoza 4,8% i u manjoj mjeri uvoza 1,8%, dok je vanjskotrgovinski robni deficit smanjen za 2,1% u nominalnom smislu u odnosu na prethodnu godinu.¹⁴ Bitna karakteristika kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u 2016. godini bio je i pad svjetskih cijena (ponajviše energenata, hrane i metala), što bi značilo da su realne stope rasta ovih indikatora bile znatno više u odnosu na nominalne.¹⁵ Pored ovoga potrebno je istaći da je ovo povećanje izvoza roba ostvareno ponajviše zahvaljujući povećanju izvoza u okviru hemijskih, metalnih, prehrambenih proizvoda, dok je doprinos tradicionalnih grana kako što su bazni metali i energenti bio znatno skromniji.

¹⁴ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopćenje "Statistika robne razmjene sa inostranstvom januar-decembar 2016. godine", 20. 1. 2016. godine.

¹⁵ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, „Indeksi izvoznih i uvoznih cijena“, 2016. godine.

Tokom 2017. godine raspoložive projekcije DG ECFIN-a iz februara 2017. godine ukazuju da bi trend rasta ekonomske aktivnosti, kako u međunarodnom ekonomskom okruženju tako i u BiH, trebao biti nastavljen. Unatoč određenim izazovima kao što su pitanja BREXIT-a, prema navedenim projekcijama u zemljama EU u 2017. godini očekuje se povećanje BDP-a od 1,8% u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrano po komponentama, glavni oslonac rasta bi trebala biti kao što je to bilo i u 2016. godini privatna potrošnja, uz nešto osjetniji doprinos investicija i vanjskotrgovinske robne razmjene. Međutim, za razliku od 2016. godine, očekuje se jačanje svjetske trgovine, što će se odraziti na zemlje EU-a i u konačnici na bh. vanjskotrgovinsku robnu razmjenu. Prema ovim projekcijama, u 2017. godini očekuje se povećanje izvoza od 3,5%, dok je očekivano povećanje uvoza 3,9%. Ova pozitivna dešavanja u zemljama EU-a koje su glavni bh. trgovinski partner, uz dodatni doprinos zemalja regiona, gdje se također očekuje nastavak trenda ekonomskog rasta, trebali bi rezultirati nastavkom trenda rasta u vanjskotrgovinskoj robnoj razmjeni u BiH. Prema projekcijama DEP-a u 2017. godini u Bosni i Hercegovini se očekuje realno povećanje ukupnog izvoza 5,3%, pri čemu bi stopa rasta izvoza roba iznosila 5,4%, a rast izvoza usluga 5,0%.¹⁶ Ovoj projekciji u prilog sigurno ide očekivano povećanje industrijske proizvodnje kao i projicirani rast svjetskih cijena roba.

S druge strane, uz ovaj rast izvoza očekivano povećanje ekonomske aktivnosti i domaće tražnje trebalo bi rezultirati realnim povećanjem ukupnog uvoza od 4,8% (robe 4,9%, usluge 3%) u odnosu na prethodnu godinu. Ovakva kretanja izvoza i uvoza bi rezultirala povećanjem vanjskotrgovinskog deficita za 3,9%, tako da bi doprinos vanjske trgovine u ukupnom bh. ekonomskom rastu bio blago negativan i iznosio bi 0,8 p.p.

Projekcija kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene za period 2018. - 2020. god.

Pod pretpostavkom ostvarivanja projiciranih dešavanja u međunarodnom ekonomskom okruženju i imajući u vidu utjecaj eksternih dinamika na poslovnu aktivnost u BiH, sličan trend se očekuje i u Bosni i Hercegovini. Tako bi viši nivo ekonomskog rasta u BiH od preko 3%, uz viši nivo ulaganja (inozemnih i domaćih), povećanje zaposlenosti i proizvodnje trebao rezultirati intenziviranjem i većom diverzifikacijom vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Tokom ovog perioda očekuje se da bi trend rasta izvoza trebao biti nešto viši u odnosu na uvoz. Nosilac bh. izvoza u ovom periodu trebala bi biti prerađivačka industrija u okviru koje bi uz tradicionalne izvozne grane dodatni doprinos trebale biti i ostale djelatnosti koje mogu realizirati svoj izvozni potencijal. Osim toga, reformski procesi i unapređenje poslovnog okruženja, standardizacije, te veća diverzifikacija izvoznih tržišta trebali bi u značajnoj mjeri osnažiti bh. izvoz. Imajući u vidu i značaj sektora za proizvodnju električne energije, u strukturi bh. izvoza očekuje se kontinuirani pozitivan doprinos i sa strane ovog sektora. Prema projekcijama DEP-a u periodu 2018. – 2020. godine mogu se očekivati godišnje realne stope rasta ukupnog izvoza od 5,6% , 5,5% i 4,4% respektivno.

S druge strane, rast domaće tražnje praćen porastom zaposlenih i njihovih primanja, te viši nivo ukupnih investicija u infrastrukturu i energetiku doveo bi do povećanja uvoza. Međutim, očekuje se da stope rasta uvoza budu nešto niže u odnosu na izvozne, tako da bi se realna stopa rasta ukupnog uvoza kretala od 5,3% u 2018., 5,2% u 2019., i 4,2% u 2020. godini. Ovakvo kretanje uvoza i izvoza dovest će do blagog povećanja vanjskotrgovinskog deficita, a doprinos ekonomskom rastu bio bi negativan. Međutim, ipak se tokom posmatranog perioda 2018. - 2020. god. uslijed nešto bržeg rasta izvoza i povećanja njegovog udjela u BDP-u u odnosu na uvoz može očekivati stabilizacija vanjskotrgovinskog bilansa i

¹⁶ Projekcija DEP-a, mart 2017. godine

nešto bolja pokrivenost uvoza izvozom na duži rok. Prema projekcijama DEP-a, do kraja posmatranog perioda očekuje se povećanje udjela izvoza u okviru BDP-a na 37,1%, dok bi se udio uvoza u okviru BDP-a zadržao na nivou od oko 53%, a ukupna pokrivenost uvoza izvozom zaključno sa 2020. godinom iznosila bi oko 68,9%.

Rizici

Prethodno navedena kretanja mogu se očekivati ako se ne desi neki od sljedećih događaja: turbulencija u funkcioniranju ekonomija glavnih trgovinskih partnera BiH, naglo povećanje izvoznih i uvoznih cijena glavnih robnih kategorija izvoza i uvoza, smanjenje industrijske proizvodnje, investicija, potrošnje, ali i novih elementarnih nepogoda, ili bilo čega drugog što bi utjecalo na pogoršanje vanjskotrgovinske razmjene.

Strana direktna ulaganja za period 2018. - 2020. godina

Strana ulaganja u 2016. god.

Prema dostupnim podacima u platnom bilansu CBBiH za tri kvartala 2016. godine strana direktna ulaganja su iznosila nešto manje od 300 mil. KM (smanjenje 45% g/g) nastavljajući trend pada ulaganja iz prethodne godine. Treba napomenuti i činjenicu da se gotovo 70% toga iznosa odnosi na reinvestirane zarade iz već postojećih projekata¹⁷. Do pada je došlo dijelom zbog trenutne situacije u svijetu, ali i zbog slabe konkurentne pozicije BiH u regionu.

Prema UNCTAD-ovim podacima, smanjenje direktnih stranih investicija prema zemljama u tranziciji od 54% se svakako odrazilo i na BiH. Na nizak nivo ulaganja značajno utječe slabo poslovno okruženje u BiH, na što ukazuju indeksi konkurentnosti međunarodnih organizacija, prema kojima je BiH u regionu nisko rangirana za poslovanje i ulaganja¹⁸. Došlo je i do zastoja u izgradnji najavljenih novih velikih objekata iz oblasti energetike i infrastrukture (a najveći projekt TE „Stanari“ je završen i počeo je s radom). Donesena je i odluka da se dio objekata koji su u planu („TE Tuzla“ Blok 7) gradi na drugi način tj. putem kredita koji je osiguran od kineskih banaka uz učešće kineskih kompanija u izgradnji.

Ohrabrujuća je činjenica da je došlo do povećanja ulaganja u oblasti usluga i turizma, najavljena su ulaganja u obnovljive izvore energije i uspješno završena privatizacija dijela „Bosnalijeka“ d.d. Sarajevo i „Fabrike duhana Sarajevo“ d.d. koja je dobila stranog vlasnika.

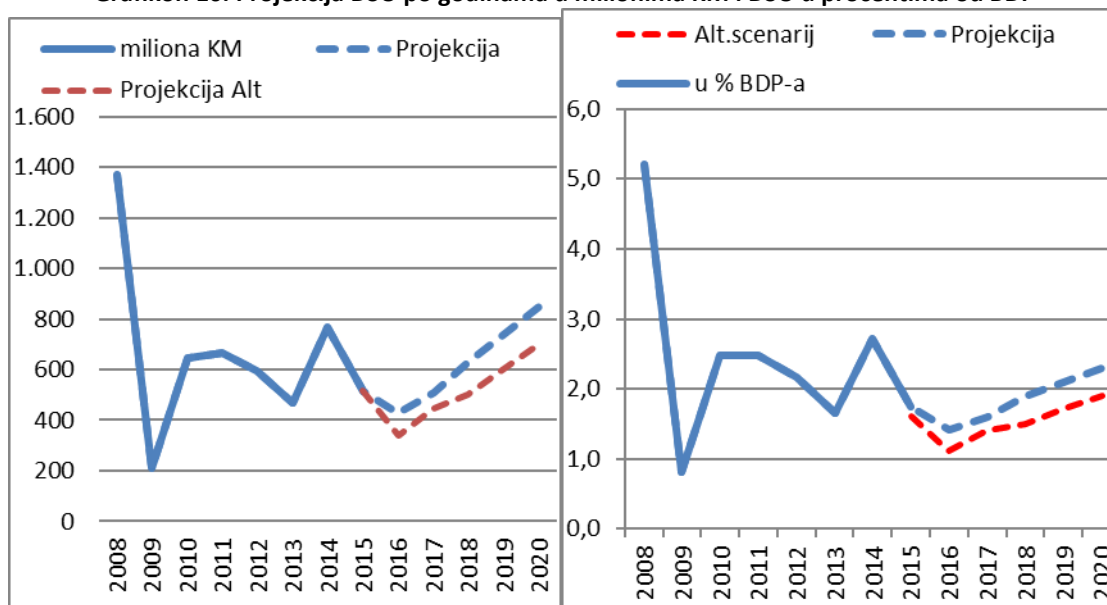
Strana direktna ulaganja za period 2017. - 2020. god. bi se nakon pada u prethodnom periodu kretala po stopi od 1,6%, 1,9%, 2,1% , 2,3%¹⁹ BDP u 2020. god.

¹⁷ Reinvestirane zarade.

¹⁸ Nizak kreditni rejting, Svjetska banka („Doing Business“ 2015/2016), BiH je rangirana na 79. mjestu od ukupno 189 zemalja, „Global Competitiveness report“ za 2015-2016. godinu svrstao BiH na 111. mjesto od 140 zemalja.

¹⁹ Oko 510 mil. KM u 2017. god, 630 mil. KM u 2018. god., 735 mil. KM u 2019. god. i 850 mil. KM u 2020. god.

Grafikon 10. Projekcija DSU po godinama u milionima KM i DSU u procentima od BDP

Izvor: BHAS, CBBiH i DEP procjena

SDU u 2017. godini bi iznosila oko 1,6% BDP. Moguće je očekivati nastavak privatizacije manjinskog udjela državnog kapitala u firmama iz prethodne godine u kojoj su najinteresantnije svakako „Sarajevo osiguranje“ d.d. Sarajevo, „Energoinvest“ d.d. Sarajevo i „Aluminij“ d.d. Mostar.

Najavljena je izgradnja više projekata iz oblasti elektroenergetike, kao što je izgradnja VE "Gradina", VE "Kupres 1"²⁰ i „VE Trusina“ sa ulaganjem iz UK („Kermas“²¹ i „Eol Prvi“) koje bi u narednom periodu mogle donijeti značajnija sredstva. Nastavak izgradnje rezidencijalnih kompleksa u okolini Sarajeva „Green Valley City“²², „Compact Invest“ u naselju Otes²³ te početak nakon zastoja u prošloj godini gradnje „Buroj ozone“ (općina Trnovo²⁴) također bi trebalo da doprinesu povećanju SDU. Tu je i kompanija iz Italije „Pyrox“²⁵ koja planira ulaganje u iznosu oko 150 mil. eura u projekte kogeneracije na drvenu biomasu u BiH.

Strana direktna ulaganja u 2018. godini bi se kretala oko 1,9% BDP. Ako bi došlo do promjene cijena na tržištu i povoljnijih uvjeta, moguć je početak realizacije više projekata iz oblasti elektroenergetike koji su ranije odgođeni, TE „Ugljevik 3“²⁶ te HE „Ulog“ i HE „Mrsovo“. Moguća je privatizacija BH Telekom d.d. Sarajevo i HT Telekom d.d. Mostar čija bi prodaja značajno izmijenila iznos ulaganja u BiH²⁷.

Učešće stranih direktnih ulaganja u 2019. godini bi se povećalo do 2,1% BDP-a, dok bi u 2020. godini iznosilo 2,3% BDP-a. Uz nastavak ulaganja u elektroenergetske projekte značajnija strana sredstva bi mogla donijeti i ulaganja u autoceste na principu privatnog javnog partnerstva uz početak izgradnje ceste

²⁰ Gradina d.o.o. oko 150 mil. eura i Kamen dent d.o.o., procjena oko 70 mil. eura

²¹ Vrijednost VE "Trusina" oko 65 mil. eura, koncesija za izgradnju dodijeljena firmi "Eol Prvi" iz Srbije.

²² <http://greenvalleyuae.com/projects.php?id=13&stat=gallery&lang=en>

²³ <http://cic.ba/bs/compact-invest-ulaze-50-mil-km-u-izgradnju-kompleksa-sarajevo-waves-na-ilidzi-2/>

²⁴ „Buroj Property Development“ iz UAE nije uključeno u projekciju.

²⁵ <http://www.fipa.gov.ba/novosti/aktivnosti/default.aspx?id=9227&langTag=en-US>.

²⁶ TE "Ugljevik 3" bi se gradila sa kineskom "China Power Engineering Consulting Group Corporation"

²⁷ Vrijednost nije uključena u projekciju.

(u dužini 80 km) Banja Luka - Prijedor - N. Grad, na principu privatnog partnerstva sa kineskom kompanijom „China Shadong Int. Economic & technical cooperation Group Ltd“.²⁸ U izradi projekcije nije uzeta u obzir moguća privatizacija dijela „BH Telekoma“ d.d. Sarajevo i „HT Telekom“ d.d. Mostar za koje još uvijek nije donesena odluka.

Rizici

Rizici po SDU najviše se ogledaju u odgađanju i odustajanju od izgradnje velikih elektroenergetskih objekata uz nezainteresiranost stranih ulagača pri provedbi procesa privatizacije preostalih dijelova državnog kapitala. Time bi se učešće SDU prema alternativnom scenariju kretalo od 1,5% u 2017. god., 1,7% u 2018. god., 1,9% u 2019. god. i 1,7% u 2020. godini. Najneizvjesnija je izgradnja TE „Ugljevik 3“ (cijene eksploatacije uglja najveći problem), a evidentno je kašnjenje izgradnje HE „Mrsovo“ od strane iste kompanije te izgradnje HE „Ulog“ od strane „EFT grupe“. Najavljeni i očekivani pad privrednog rasta NR Kine će se sigurno manifestirati kroz smanjeno interesovanje i učešće u kreditiranju infrastrukturnih i energetskih objekata koji su se pokazali kao dominantan oblik finansiranja.

²⁸ <http://www.autoputevirs.com/aprs/DefaultLang.aspx?lang=cir&lang2=lat>.

2. PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA U PERIODU 2017. - 2020. GOD.

I PRETPOSTAVKE

Projekcije prihoda od indirektnih poreza za period 2017. – 2020.g. sastoje se od osnovnog (*baseline*) i programskog scenarija projekcija.

Osnovni scenarij projekcija prihoda temelji se na sljedećim pretpostavkama:

- prognozama makroekonomskih pokazatelja Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) za spomenuti period iz marta 2017.g.;
- nastavku harmonizacije akciza na cigarete sa standardima EU i primjeni nove politike oporezivanja rezanog duhana²⁹;
- efektima primjene Sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA³⁰ u periodu 2015. – 2017.g.;
- efektima primjene adaptiranog Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju EU (SSP), u primjeni od 1. 2. 2017.;
- tekućim trendovima u naplati prihoda od indirektnih poreza.

Politika akciza na duhan u 2017. utvrđena je Zakonom o akcizama i Odlukom³¹ Upravnog odbora UIO. Politika akciza na duhan u periodu 2017. - 2020.g. podrazumijeva kontinuirano godišnje povećanje specifične akcize na cigarete u visini 0,15 KM/paklici, utvrđivanje minimalne akcize na cigarete (minimalno 60% prosječne ponderirane cijene cigareta) i usklađivanje specifične akcize na rezani duhan sa akcizom na cigarete (minimalno 80% minimalne akcize na cigarete).

²⁹ Nova politika je u primjeni od 1. 8. 2014. (Izmjene Zakona o akcizama u BiH, „Službeni glasnik BiH“, br. 49/14)

³⁰ „Službeni glasnik BiH“ – međunarodni ugovori, br. 18/14.

³¹ Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duhan za pušenje za 2017. godinu („Službeni glasnik BiH“, br. 84/2016).

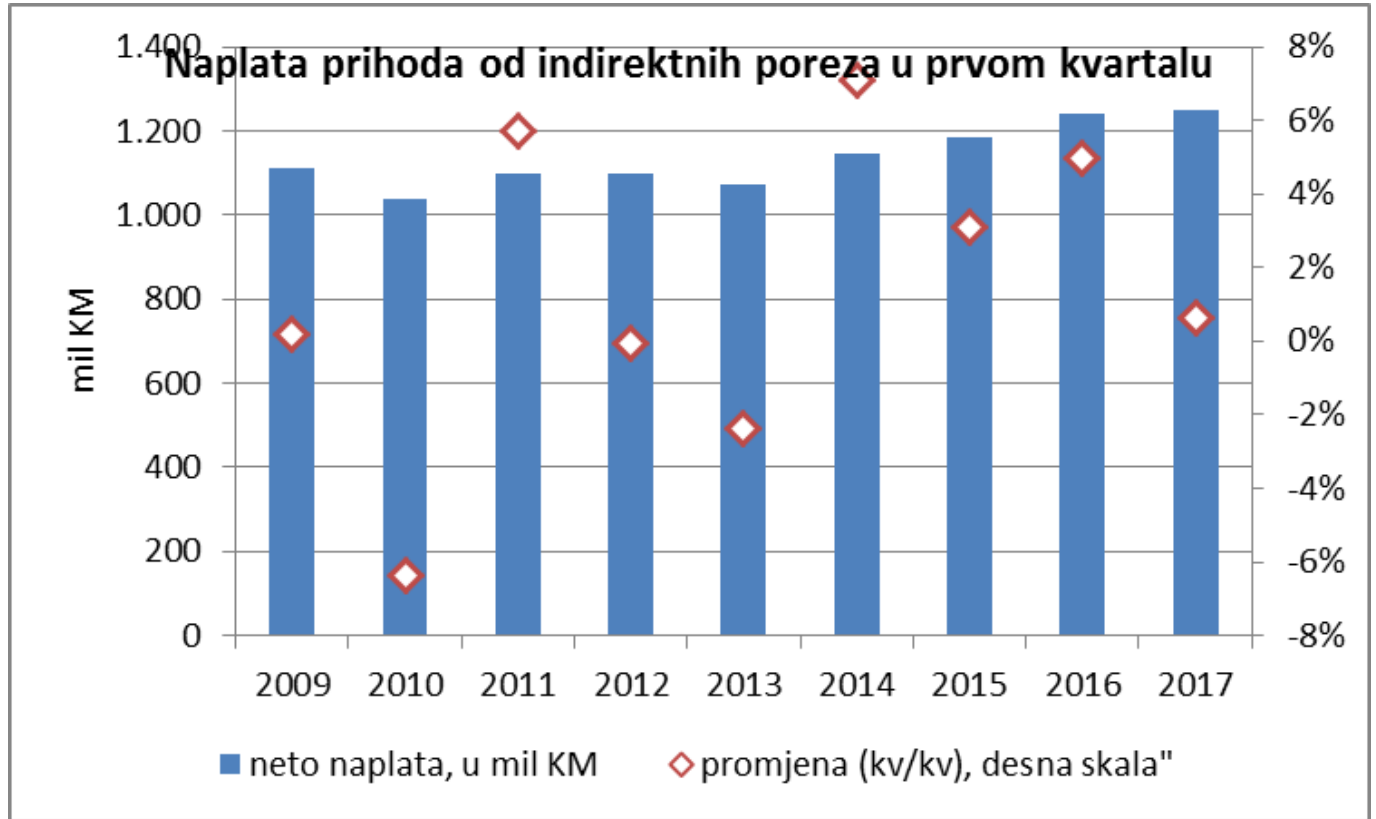
II TEKUĆI TRENDОВI NAPLATE

2.1. Ukupna naplata

Godina 2016. je donijela iznenađujuće visok rast prihoda od indirektnih poreza od 5,2%. Visoka godišnja stopa rasta je bila rezultat izuzetno visokog rasta naplate prihoda od PDV-a, akciza i cestarine na derivate nafte. Prihodi od akciza na uvozne derivate u 2016. su bili čak 34% veći nego u 2014. godini, a 16,9% veći nego u 2015.g. Rast potrošnje derivata generirali su sljedeći faktori: niske cijene na svjetskom tržištu derivata, najave povećanja akciza na derivate i regionalna konkurentna prednost BiH u segmentu oporezivanja derivata u pogledu stopa PDV i akciza u odnosu na zemlje regiona, koja podstiče prekograničnu i tranzitnu prodaju ne samo derivata nafte, već i ostalih dobara i usluga. To je, vjerovatno, bio i faktor rasta domaćeg PDV-a u 2016. iznad stopa rasta ekonomije i potrošnje. Značajan dio rasta prihoda u 2016. generiran je u posljednja dva mjeseca snažnim rastom PDV-a na uvoz. Međutim, zbog slabije prodaje uvezene robe značajno su povećani zahtjevi za povrate i porezne kredite koji su ugrozili bruto i neto naplatu u prvom kvartalu 2017. godine. Pored toga, snažan rast povrata po osnovu međunarodnih projekata u prvom kvartalu 2017. ukazuje na zaključak da je naplata PDV-a tokom realizacije projekata doprinijela rastu prihoda u 2016.g., dok je naknadnim povratom plaćenog PDV-a opterećena naplata u 2017.g.

Povećane isplate povrata PDV-a u prva dva mjeseca 2017. premašivale su rast bruto naplate, tako da je u prva dva mjeseca ostvaren pad neto prihoda od 1,3%. Pozitivna kretanja u naplati prihoda u martu su u cijelosti kompenzirala pad prihoda iz prva dva mjeseca. Prema preliminarom izvještaju UIO, u martu 2017.g. naplaćeno je 551 mil. KM bruto prihoda od indirektnih poreza, što predstavlja povećanje od 5,9% i, ujedno, rekordan iznos prihoda koji je naplaćen u tom mjesecu od uspostave UIO. Međutim, zbog rasta povrata od 12,3 mil. KM neto efekti naplate u odnosu na isti mjesec 2016.g. iznosili su 18,3 mil. KM ili 4,2%.

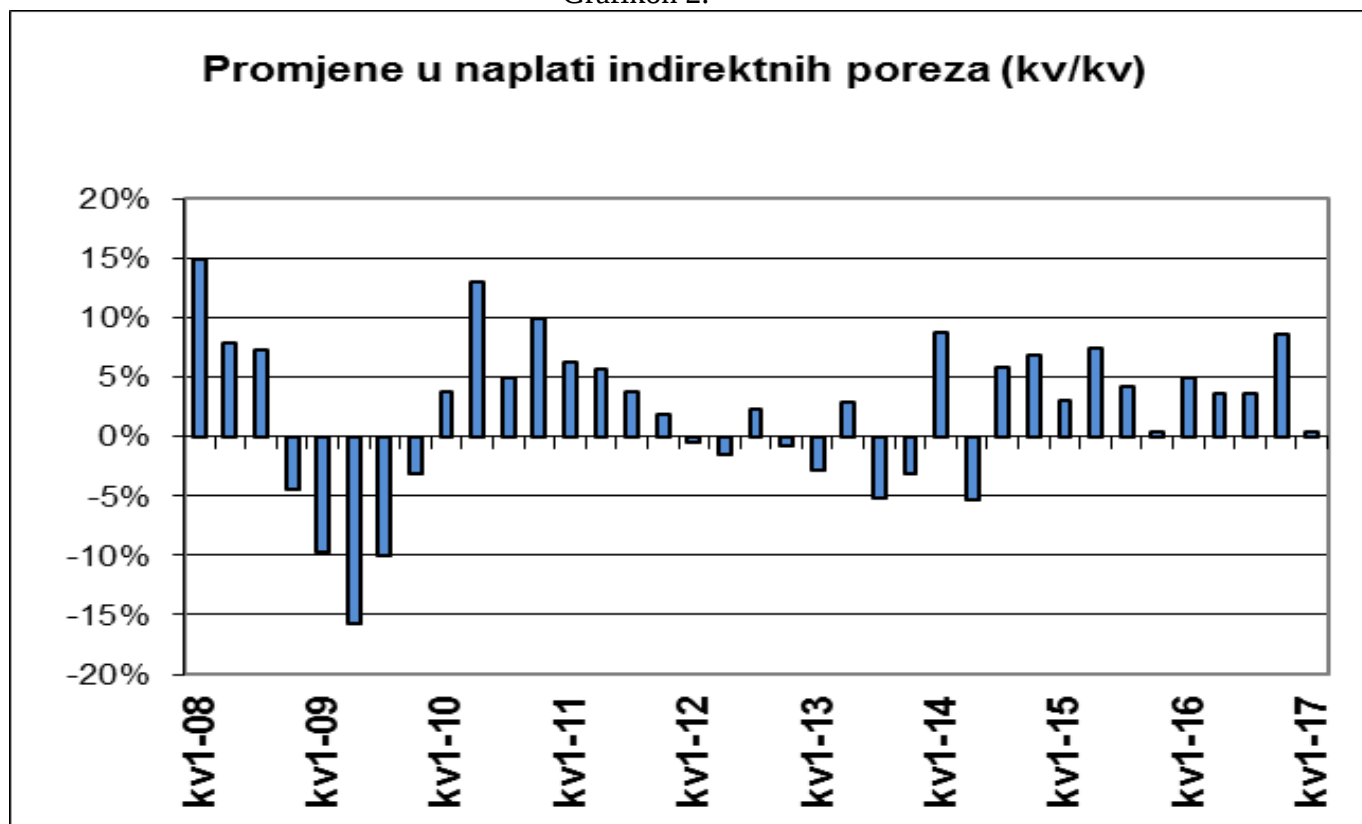
Grafikon 1.

Poređenje naplate prihoda od indirektnih poreza u prvom kvartalu 2017. u odnosu na prvi kvartal prethodne godine ukazuje na zaključak da je naplata prihoda od indirektnih poreza u nominalnom iznosu bila najuspješnija od uspostave UIO (Grafikon 1.).

Na nivou prvog kvartala 2017. godine bruto naplata je bila veća za 51,7 mil. KM u odnosu na isti kvartal 2016.g. Iako su realizirane rekordno visoke isplate povrata, u konačnici, neto naplata prihoda od indirektnih poreza u prvom kvartalu 2017. je bila veća za 8 mil. KM, odnosno za 0,6% u odnosu na naplatu u prvom kvartalu 2016. (Grafikon 2.).

Grafikon 2.

2.2. Naplata po vrstama prihoda

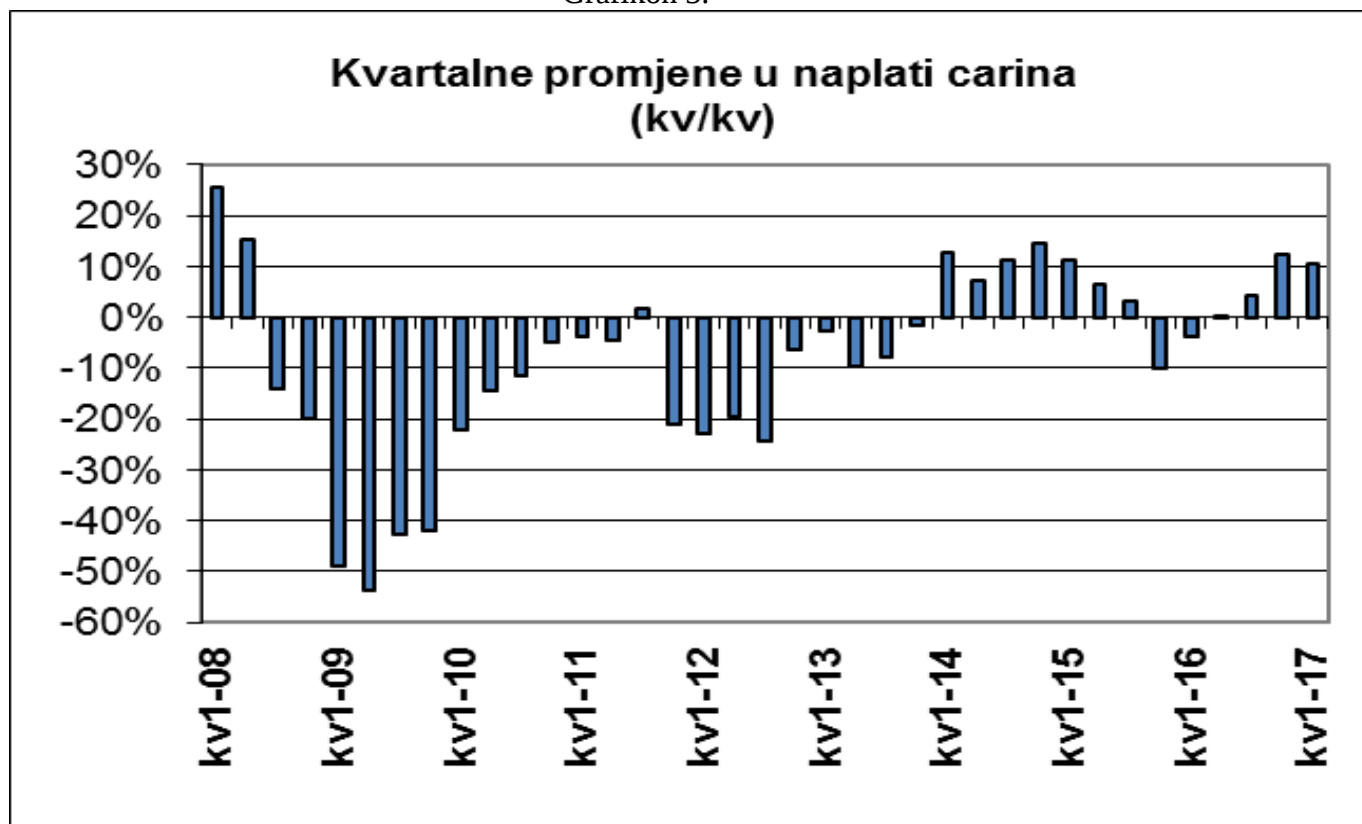
Nakon lošije naplate u prva dva mjeseca 2017.g. u martu je zabilježen rast kod svih glavnih grupa prihoda, što se pozitivno odrazilo i na kumulativnu naplatu po vrstama prihoda.³² Najveći efekti u prvom kvartalu ostvareni su na PDV-u (+10,5 mil. KM), te na prihodima od carina (+5,7 mil. KM) i cestarine (+3,1 mil. KM), dok je na prihodima od akciza ostvaren pad od 11,2 mil. KM.

Carine

Pozitivan trend u naplati prihoda od carina iz drugog polugodišta 2016. je nastavljen i u januaru 2017.g., kada je ostvaren rast od čak 30,9%. Nakon skromnog rasta u februaru od 1,9% u martu je naplaćeno 7% više prihoda nego u istom mjesecu 2016.g. Zahvaljujući pozitivnim kretanjima u martu, na nivou kvartala ostvaren je rast od 10,4%, što predstavlja treći uzastopni kvartal sa pozitivnim rastom (Grafikon 3.).

³² Treba napomenuti da je u prvom kvartalu naplaćeno i 9,9 mil. KM neusklađenih prihoda, koji nisu uzeti u obzir u analizi naplate po vrstama prihoda.

Grafikon 3.

Pozitivni trendovi su posljedica snažnog rasta uvoza iz trećih zemalja i EU, u dijelu roba na koje se obračunava carina. Prema podacima Agencije za statistiku BiH, uvoz dobara u prva dva mjeseca 2017.g. iz EU je rastao po stopi od 8%, a iz trećih zemalja za 38,5%, pri čemu je uvoz iz Kine porastao za 10,3%, a nakon dužeg vremena iz Rusije za 20,3%. S druge strane, još uvijek se ne primjećuje značajnije usporavanje rasta prihoda od carina nakon početka primjene adaptiranog SSP-a.³³ Isto tako, zbog malog pondera uvoza iz zemalja članica EFTA u ukupnom uvozu BiH smanjenje carina po osnovu Sporazuma o bescarinskoj robnoj razmjeni sa EFTA nije moglo u većoj mjeri ugroziti naplatu prihoda od carina.

PDV

Nakon visokog rasta prihoda od PDV-a u drugom polugodištu 2016. godine, početak 2017. je donio usporavanje rasta bruto naplate i snažni rast isplata povrata. Slična kretanja su zabilježena i u martu, s tim da je došlo do usporavanja isplata povrata, koje su i dalje visoke, u poređenju sa 2016. g. Zahvaljujući usporavanju isplata povrata PDV-a, neto naplata PDV-a je u martu porasla za 2,1% (Grafikon 4.).

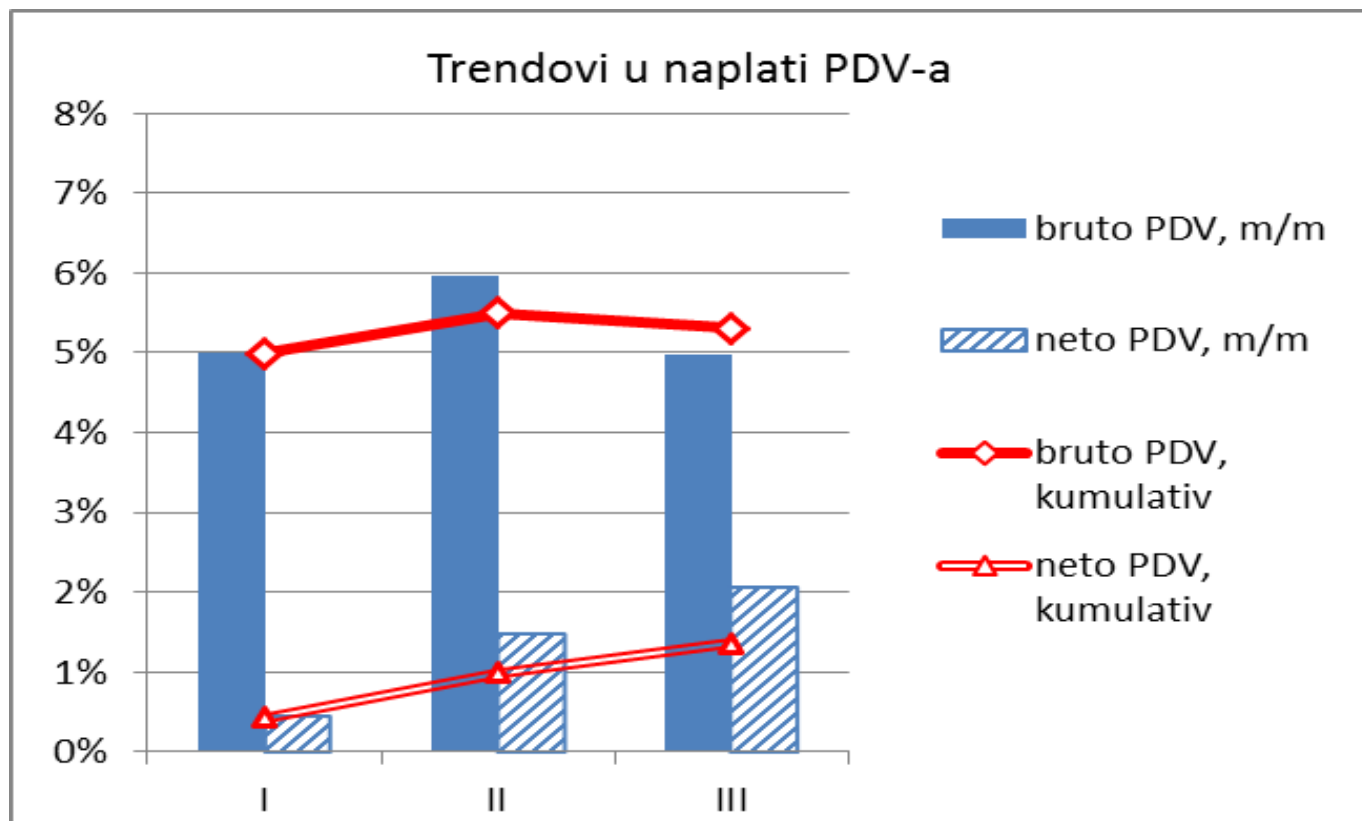
U prvom kvartalu 2017. nastavljen je trend snažnog rasta PDV-a na uvoz iz posljednja dva mjeseca 2016.g., kao posljedica izuzetno visoke stope rasta uvoza roba³⁴. Međutim, efekat rasta

³³ Adaptirani sporazum se primjenjuje od 1. 2. 2017.

³⁴ Prema podacima Agencije za statistiku BiH, uvoz robe je u prva dva mjeseca 2017. povećan za 11,5%.

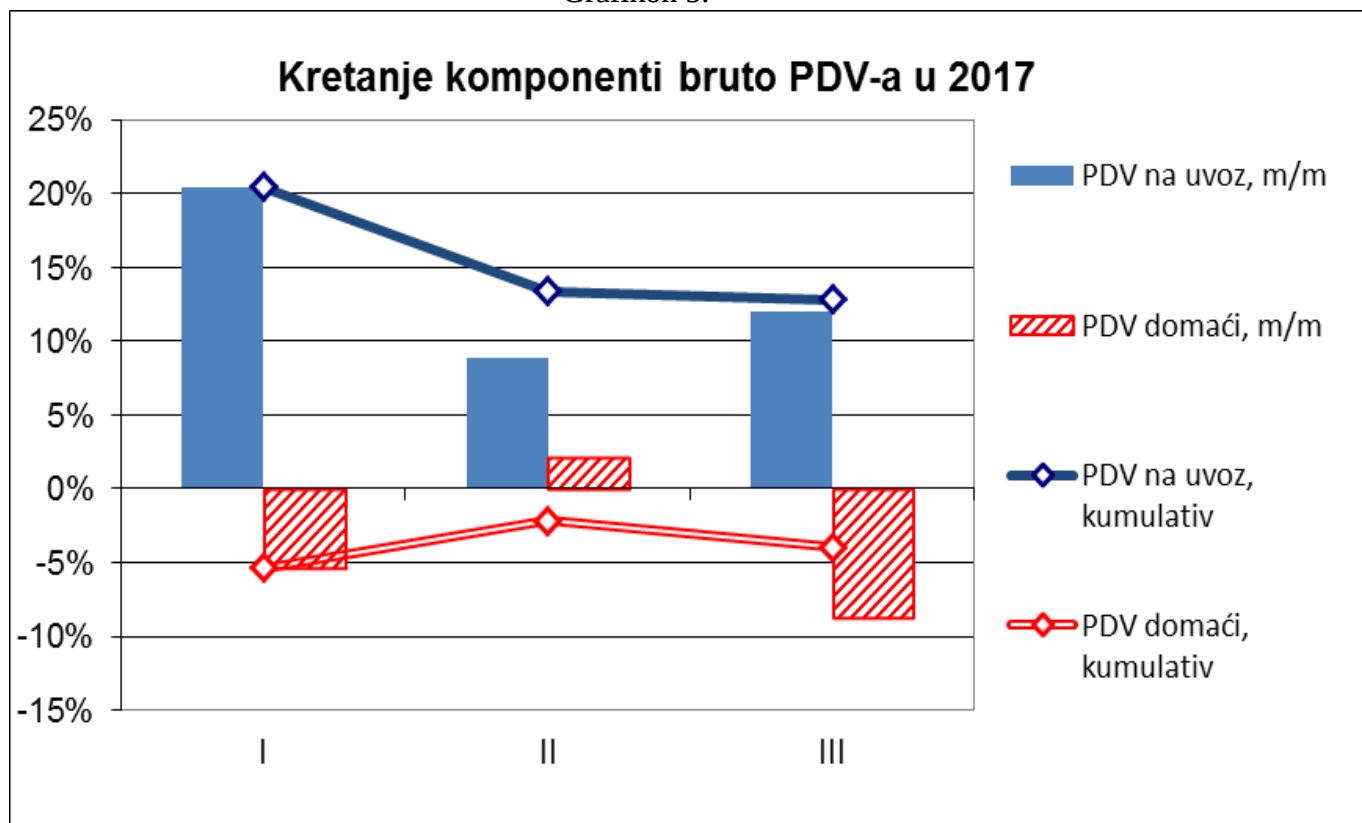
PDV-a na uvoz na bruto PDV-a je umanjen negativnim trendovima u naplati domaćeg PDV-a. U martu je naplata PDV-a na uvoz, zahvaljujući snažnom rastu uvoza³⁵, povećana za 12%, dok je naplata domaćeg PDV-a pala za 8,8%. U cjelini, prvi kvartal je donio rast PDV-a na uvoz od 12,8%, dok je domaći PDV pao za 4% (Grafikon 5.). Nakon usklađivanja neusklađenih prihoda može se očekivati blago poboljšanje u naplati domaćeg PDV-a.

Grafikon 4.

³⁵ Prema preliminarnim podacima UIO uvoz roba u martu 2017. je porastao za 19,4%, odnosno na nivou kvartala za 17,7%.

Grafikon 5.

Negativan utjecaj na rast bruto PDV-a u prvom kvartalu 2017. imala je i realizacija povećanih poreznih kredita³⁶, koji su rast bruto PDV-a u prvom kvartalu umanjili za 1,6 p.p.

Poređenje isplate povrata PDV-a u prvom kvartalu u 2017.g. sa 2016. ukazuje na povećanje povrata obveznicima od 14,7 ili +33,6 mil. KM i povrata međunarodnim projektima od čak 66,3% ili +10,8 mil. KM. Prosječna stopa izdvajanja iz bruto PDV-a za isplatu povrata u prvom kvartalu 2017. iznosila je 27%, što je za 2,8 p.p. iznad udjela povrata u bruto naplati u prvom kvartalu 2016. godine.

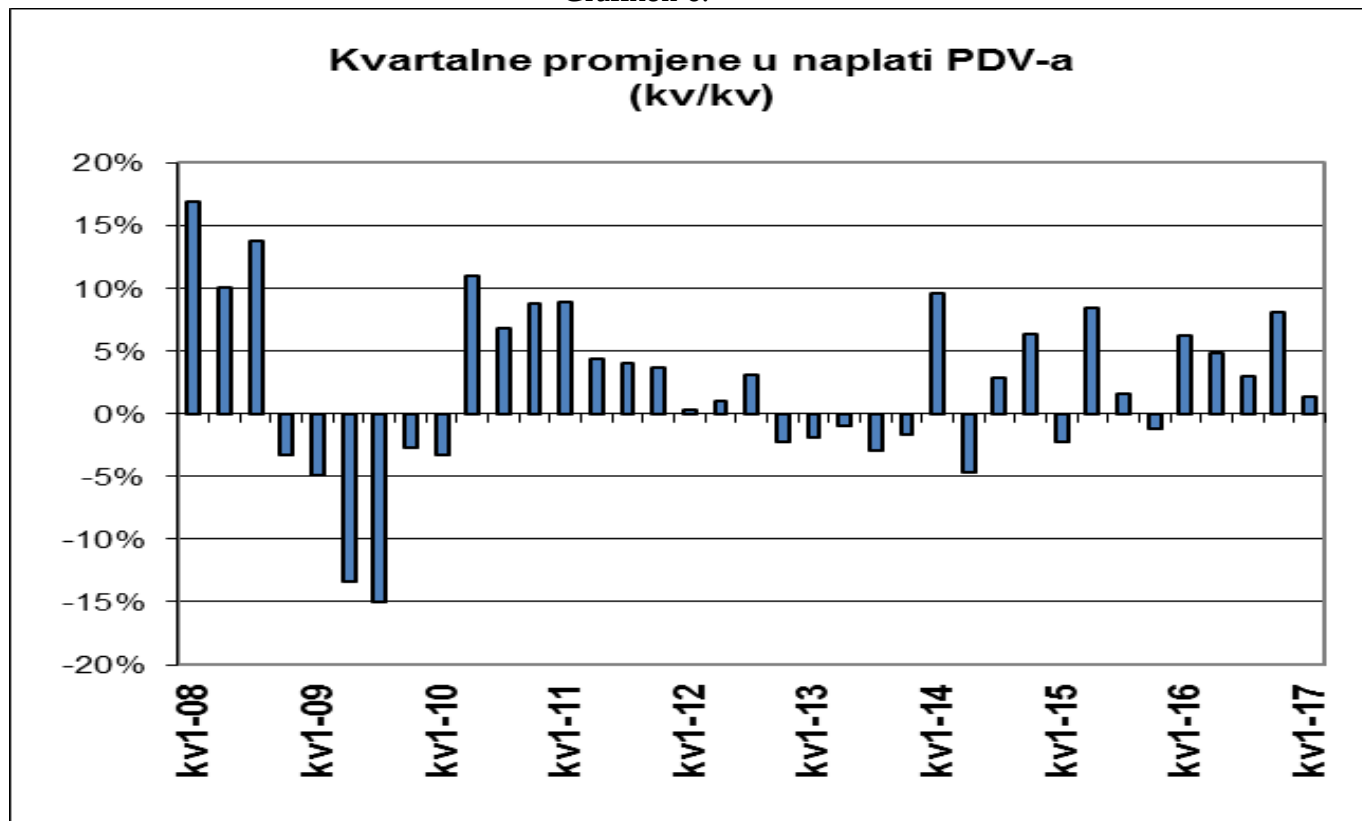
Snažni rast povrata PDV-a u prvom kvartalu posljedica je djelovanja nekoliko faktora. Visoki rast uvoza dobara u posljednja dva mjeseca 2016., koji nije odmah realiziran u domaćem prometu, doveo je do rasta zahtjeva za povrat i porezne kredite, koji su se zbog rokova podnošenja PDV prijave i rokova za isplatu povrata realizirali u prvom kvartalu 2017.g. Značajan faktor rasta povrata PDV-a u prvom kvartalu bio je snažan rast izvoza u decembru 2016.g. i u prva dva mjeseca 2017.³⁷ Konačno, u prvom kvartalu je zabilježen i enorman rast povrata po osnovu međunarodnih projekata.

³⁶ Porezni krediti prijavljeni za decembar 2016. bili su za 36% veći nego u istom mjesecu 2015.g.

³⁷ Prema podacima Agencije za statistiku BiH, izvoz robe je u decembru povećan za 15,1%, a na nivou prva dva mjeseca 2017. za 14,2%.

Usporavanje bruto naplate u martu je dovelo do usporavanja kumulativne bruto naplate u prvom kvartalu, ali su negativni efekti na neto PDV-a kompenzirani usporavanjem povrata u martu. Ipak, rast neto naplate od 1,4% na nivou prvog kvartala je daleko ispod stopa rasta neto PDV-a u 2016. godini, a pogotovo ispod rasta u četvrtom kvartalu 2016.g. (Grafikon 6.).

Grafikon 6.

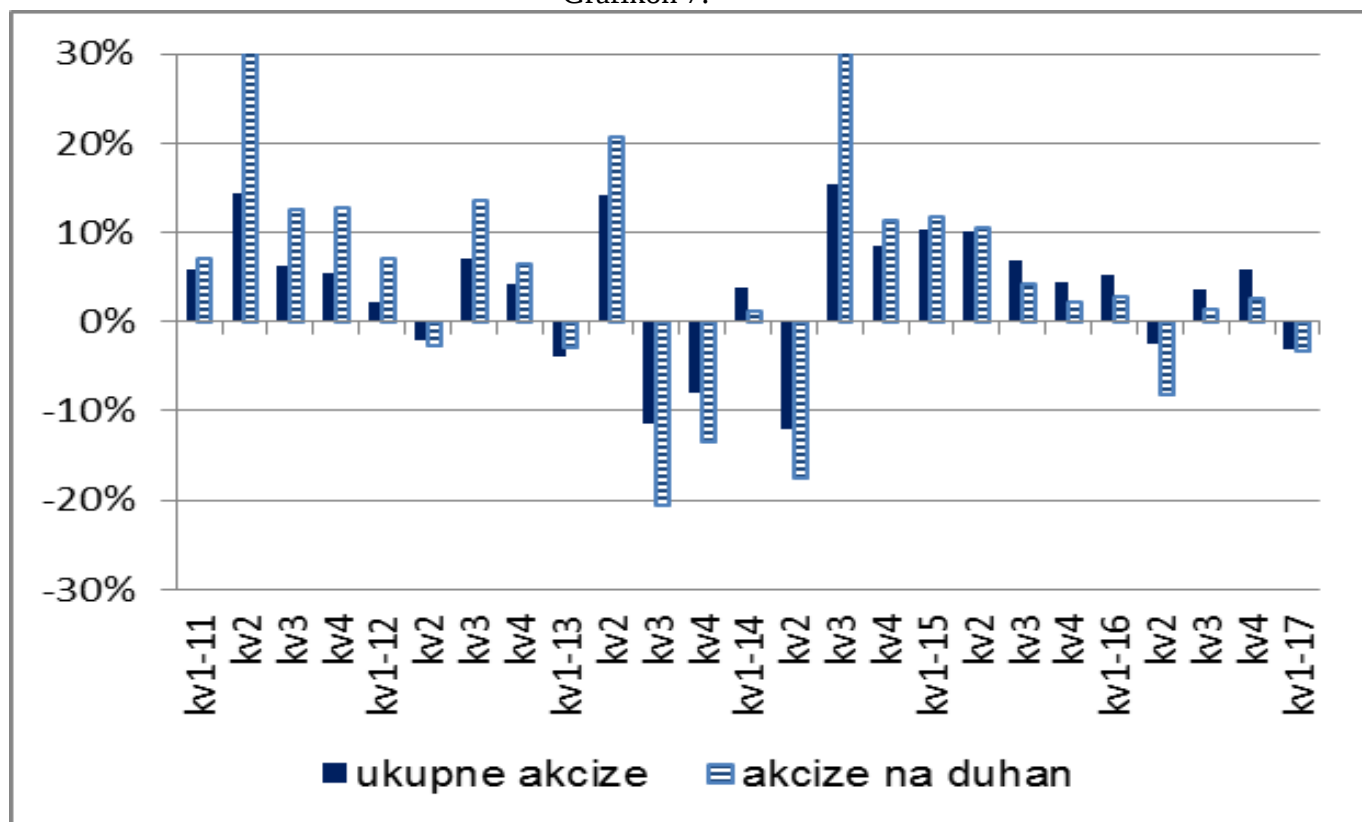

Akcize i cestarina

Negativna kretanja u naplati akciza u posljednja četiri mjeseca zaustavljena su u martu 2017.g., kada je zabilježeno povećanje naplate od 3,8%. Ipak, oporavak prihoda u martu nije bio dovoljan za pozitivan kvartalni rast. Nakon postepenog porasta prihoda od akciza u drugom polugodištu 2016.g. prvi kvartal 2017. je završio s padom od 3,4% (Grafikon 7.).

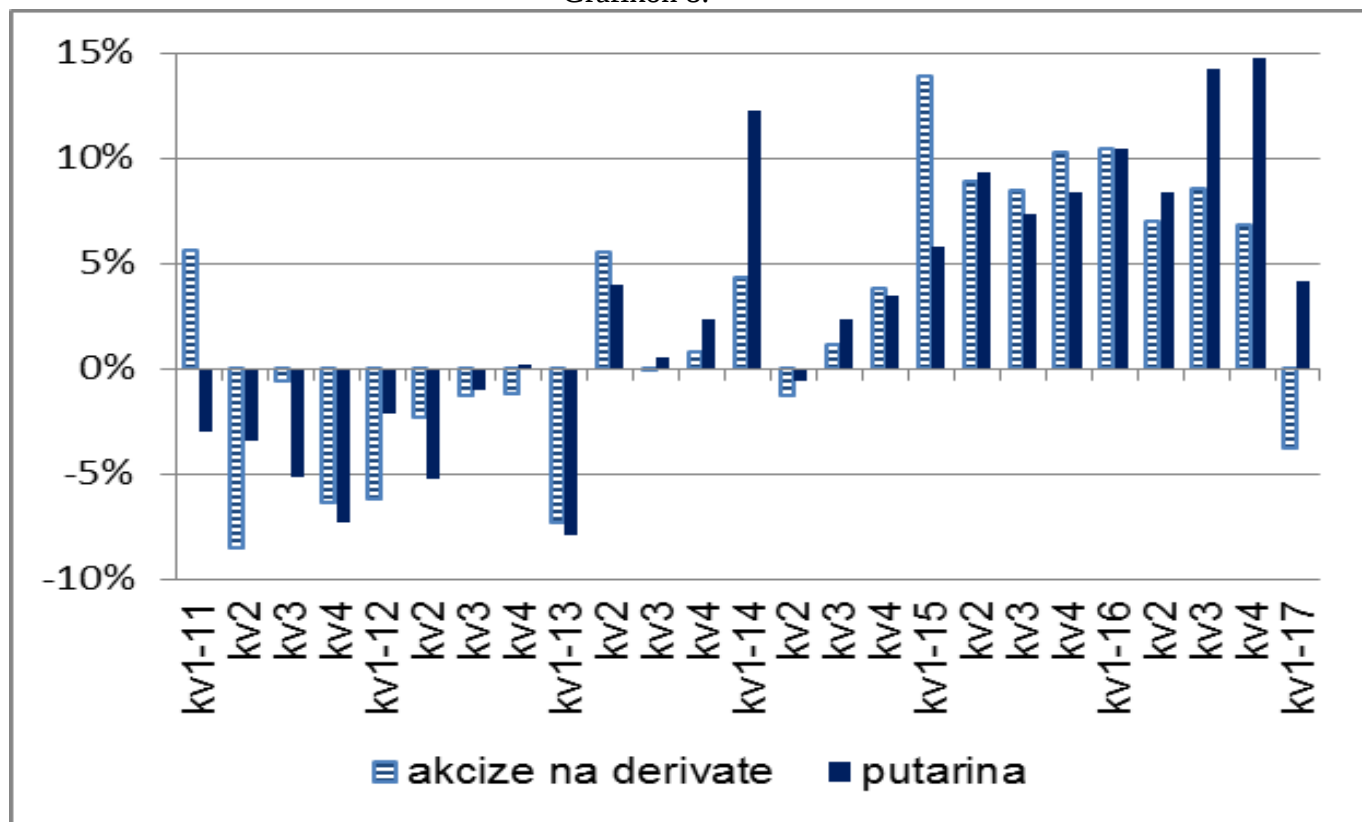
Trendovi u naplati akciza na duhanske prerađevine prate trendove kod ukupnih prihoda od akciza. I pored snažnog rasta naplate u martu na nivou kvartala prihodi od akciza na duhanske prerađevine su manji za 3,2% u odnosu na isti kvartal 2016. godine, s tim da su prihodi od domaće akcize manji za 10,5%, a od akciza na uvozne prerađevine 0,5% (Grafikon 7.).

Grafikon 7.

Lošiji trendovi u naplati ukupnih akciza rezultat su pogoršanja naplate akciza na derivate nafte nakon skoro tri godine pozitivnog rasta (Grafikon 8.). U 2016.g., u kojoj su iscrpljeni pozitivni efekti harmonizacije akciza na rezani duhan sa akcizama na cigarete, negativna kretanja u naplati akciza na duhanske prerađevine su neutralizirana visokom stopom rasta akciza na derivate nafte.

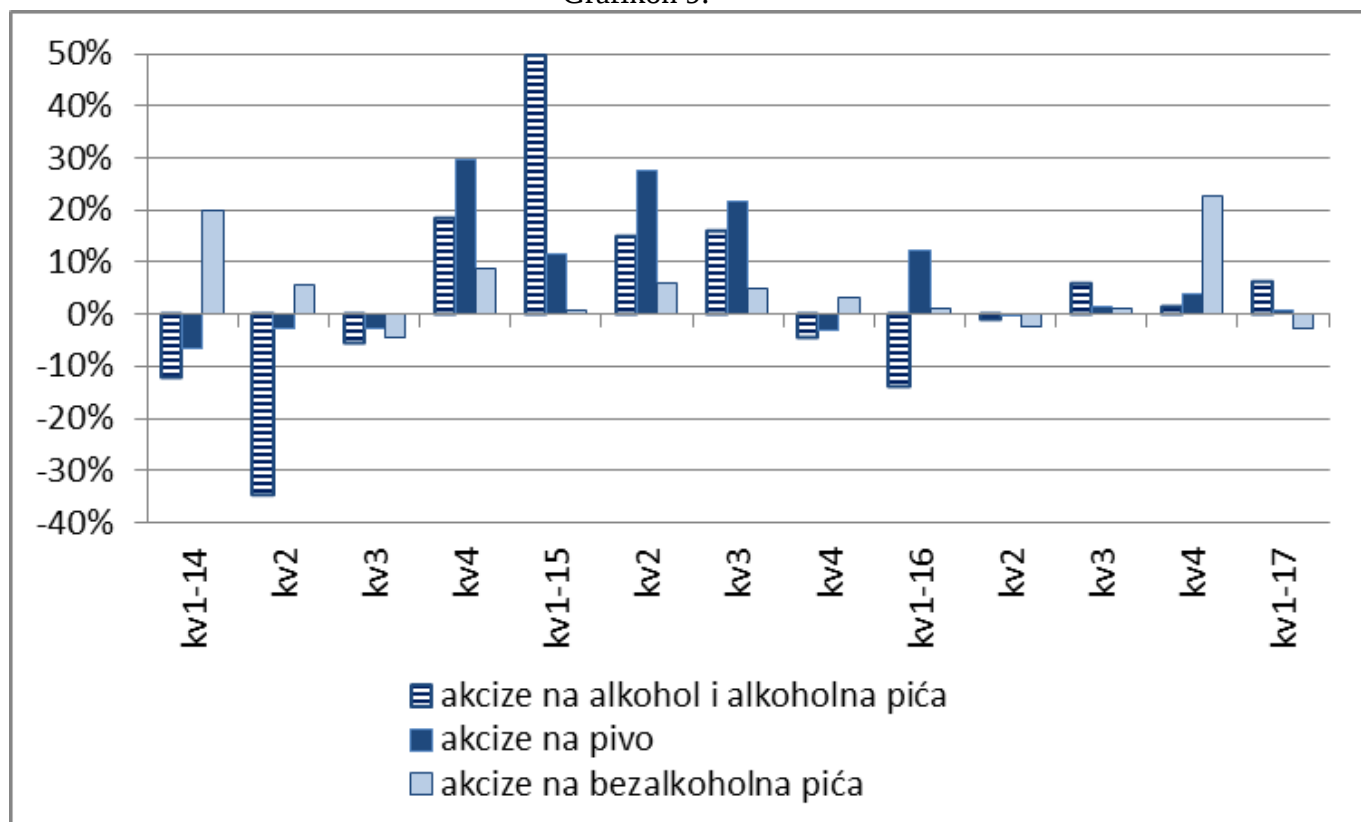
Grafikon 8.

Međutim, rast cijena nafte na svjetskom tržištu donio je pad prihoda od akciza na derivate u februaru, a potom i u martu 2017. godine. U takvim okolnostima smanjuje se i poticaj za prekograničnu potrošnju, pogotovo ukoliko maloprodajne cijene u zemljama u okruženju nisu rasle istim tempom. I pored činjenice što su rasprave u vezi sa povećanjem akciza na derivate nastavljene i u 2017. godini, eksterno generirani rast cijena derivata destimulativno djeluje na daljnje povećanje zaliha derivata, tim više što je višemjesečno povećanje zaliha već finansijski iscrpjelo uvoznike i ostale kompanije. Primjetno je i značajno usporavanje u naplati cestarine. Trendovi u cestarini ne prate u istoj mjeri trendove u naplati akciza na derivate zbog činjenice da opseg oporezivanja cestarinom i akcizom na derivate nije identičan (Grafikon 8.).

Kvartalni pregled ukazuje na nastavak pozitivnih trendova u naplati prihoda od akciza na alkohol i alkoholna pića. Nakon pozitivnog rasta u trećem i četvrtom kvartalu 2016. od 5,7% i 1,1% respektivno, u prvom kvartalu 2017.g. ostvareno je povećanje prihoda od 6% (Grafikon 9.).

Grafikon 9.

I pored činjenice da je naplata akciza na domaće pivo u prvom kvartalu 2017. porasla za 20,6%, snažan pad akciza na uvozna piva od 9,8% i nizak ponder domaćeg piva u strukturi tržišta rezultirali su skromnim kvartalnim rastom ukupnih prihoda od 0,6% (Grafikon 9.³⁸).

Negativni trendovi u prvom kvartalu su ostvareni na prihodima od akciza na bezalkoholna pića. Nakon rasta u prethodna dva kvartala 2016.g. od 1% i 3,3% u prvom kvartalu 2017. zabilježen je pad od 2,7% (Grafikon 9.³⁹).

³⁸ Napomena: isključena je naplata starog duga po osnovu akciza na pivo u četvrtom kvartalu 2016.g.

³⁹ Napomena: isključena je naplata starog duga po osnovu akciza na bezalkoholna pića u četvrtom kvartalu 2016.g.

III OSNOVNI SCENARIJ PROJEKCIJA PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA (2017. - 2020.), APRIL 2017.

Tabela 1. Osnovni scenarij projekcija (2017. - 2020.)

Vrsta prihoda (neto)	u mil. KM						Projektirana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija					2017.	2018.	2019.	2020.
		2016.	2017.	2018.	2019.					
PDV	3.433,8	3.566,4	3.699,3	3.872,8	4.074,5		3,9%	3,7%	4,7%	5,2%
Akcize	1.448,9	1.426,4	1.430,2	1.428,6	1.434,5		-1,6%	0,3%	-0,1%	0,4%
Carine	248,2	229,8	236,6	258,0	276,1		-7,4%	3,0%	9,0%	7,0%
Cestarina	358,8	362,4	372,2	382,3	392,6		1,0%	2,7%	2,7%	2,7%
Ostalo	41,0	41,2	41,4	41,6	41,8		0,5%	0,5%	0,5%	0,5%
UKUPNO	5.530,7	5.626,4	5.779,8	5.983,2	6.219,4		1,7%	2,7%	3,5%	3,9%
Cestarina (0,10 KM/l)	143,5	145,0	148,9	152,9	157,0		1,0%	2,7%	2,7%	2,7%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	5.387,2	5.481,4	5.630,9	5.830,3	6.062,4		1,7%	2,7%	3,5%	4,0%

3.1. Projekcije za 2017.g.

Na osnovu trendova naplate prihoda, godišnjih makroekonomskih projekcija i procjena efekata izmjene Zakona o akcizama, efekata primjene adaptiranog SSP-a i primjene Sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA, projektirana neto naplata prihoda od indirektnih poreza za 2017. godinu iznosi **5.626,4** mil. KM, što je za **1,7%** više nego u 2016. godini.

Niži postotak rasta prihoda u 2017. je rezultat izuzetno visoke statističke osnovice za poređenje (2016), prelijevanja negativnih efekata u prvi kvartal 2017.g. (povrati i poreski krediti), uključivanja efekata izmjena politike indirektnog oporezivanja i niže projektirane nominalne naplate pojedinih vrsta akciza koje su do sada, uz PDV, determinirale rast prihoda.

Carine

U narednim mjesecima može se očekivati snažnije ispoljavanje negativnih efekata u vezi sa primjenom adaptiranog SSP-a, s obzirom na to da su prihodi od carina naplaćenih na robu porijeklom iz EU činili oko 1/3 ukupnih prihoda od carina BiH. Zbog kompleksnosti izračuna gubici prihoda od carina procijenjeni su na bazi 3/5 prihoda od carina naplaćenih na robu porijeklom iz EU, s tim da je iznos gubitaka za 2017. umanjen zbog činjenice da je primjena adaptiranog SSP-a započela u februaru 2017.g. Preostali dio prihoda od carina prati makroekonomske projekcije DEP-a i historijske trendove prihoda od carina naplaćenih na uvoz roba porijeklom iz trećih zemalja.

Sporazum o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA podrazumijeva fazno ukidanje carina i ostalih nameta sa fiskalnim učinkom na uvoz iz članica EFTA u periodu od 2015. do 2018.g. U godini koja je prethodila početku primjene Sporazuma (2014) uvoz iz članica EFTA je predstavljao svega 0,6% uvoza BiH⁴⁰, dok je udio EFTA u ukupnim prihodima od carina iznosio 2,2%. U 2015.g. uvoz iz EFTA je porastao za 12,7%⁴¹, što je ukazivalo na supstituciju uvoza na koji se plaćala carina bescarinskim uvozom. Međutim, već u 2016.g. uvoz roba iz EFTA je porastao samo za 2,3%, iz čega se može zaključiti da je zbog malog opsega roba oslobođenih plaćanja carina došlo do zasićenja tržišta. Gubitak prihoda od carina naplaćenih na uvoz iz EFTA je u 2015. iznosio 17% prihoda naplaćenih u 2014., a u 2016. dodatna 3 p.p. Može se zaključiti da će se najveći nominalni efekti na prihode od carina ispoljiti u 2017. i 2018.godini.

Očekuje se da će rast uvoza iz trećih zemalja djelomično kompenzirati gubitke prihoda od carina zbog primjene adaptiranog SSP-a. Imajući to u vidu, očekuje se pad prihoda od carina od 7,4%.

PDV

Projekcija prihoda od PDV-a za 2017. godinu iznosi 3.566,4 mil KM, što je za 3,9% više od naplate u prethodnoj godini. Projektirana stopa rasta godišnje naplate je značajno iznad ostvarene u prvom kvartalu, koja je bila pod snažnim utjecajem povećanih poreznih kredita i isplata povrata koji se odnose na veliki uvoz roba krajem 2016. godine i realizirane međunarodne projekte iz prethodne godine. U narednim kvartalima očekuje se stabilizacija gotovinskog toka PDV-a i

⁴⁰ Izvor: Agencija za statistiku BiH, www.bhas.ba.

⁴¹ Ibid.

kretanje naplate u skladu sa projekcijama makroekonomskih pokazatelja za 2017. godinu. Kretanje isplata povrata ovisit će o rastu uvoza, izvoza, investicija i implementaciji međunarodnih projekata, koji predstavljaju najneizvjesniji faktor izvršenja projekcija PDV-a u 2017.g., tim više što im ponovo raste značajnost za izvršenje projekcija.

Akcize

U 2017.g. očekuje se pad prihoda od akciza od 1,6% ili nominalno za 22,5 mil. KM.

Akcize na derivate nafte su bile glavni generator rasta prihoda od akciza u 2016. godini. Međutim, uslijed rasta cijena nafte na svjetskom tržištu u februaru i martu 2017.g. porasle su maloprodajne cijene derivata u BiH, što je proizvelo pad potrošnje derivata i, posljedično, pad prihoda od akciza od 10,5%, kumulativno u navedena dva mjeseca. S obzirom na najnovije projekcije relevantnih međunarodnih agencija u 2017.g. mogao bi se očekivati rast cijena derivata u rasponu između 11% i 15%, ovisno o vrsti derivata⁴², iz čega proizilazi zaključak da će se trenutno loša situacija u pogledu naplate akciza na derivate nastaviti i u narednim mjesecima. Iako je trenutno kretanje cijena nafte na svjetskom tržištu vrlo teško prognozirati, Odjeljenje očekuje stabilizaciju cijena tokom godine, ali na višem nivou nego što je bilo prethodne dvije godine. Pretpostavlja se i da će odgađanje usvajanja izmjena Zakona o akcizama proizvesti privremeni porast potrošnje derivata. Polazeći od navedenih pretpostavki, u 2017.g. očekuje se pad prihoda od akciza na derivate nafte od 2,6%. Treba imati u vidu da je osnovica za poređenje u 2016.g. jako visoka i da uključuje i nestandardne, jednokratne efekte stvaranja dodatnih zaliha derivata prije povećanja stopa akciza. Poredeći projekcije sa naplatom akciza u 2014., prije snažnog pada cijena na svjetskom tržištu nafte, koja bi se mogla smatrati referentnom potrošnjom u BiH s obzirom na rast ekonomije i dohotka, može se zaključiti da su projektirani prihodi od akciza za 2017. i sa umanjem veći za 16%.

Projekcije akciza na duhanske prerađevine u 2017. temelje se na primjeni odluke Upravnog odbora UIO kojom je specifična akciza na cigarete povećana za 0,15 KM/paklici i iznosi 1,35 KM/paklici, a specifična akciza na rezani duhan na 96,80 KM/kg⁴³. Pretpostavlja se da će se novo porezno opterećenje u cijelosti prenijeti na maloprodajne cijene, iako podaci pokazuju da su duhanske kompanije u 2016.g. manji dio dodatnog poreznog tereta snosile na teret vlastite dobiti kako bi sačuvale postojeći udio u tržištu. Rast maloprodajnih cijena cigareta neminovno stvara pritisak za jačanje supstitucije potrošnje jeftinijih cigareta potrošnjom rezanog duhana. Budući da rast cijena cigareta prati i rast cijena rezanog duhana, očekuje se jačanje crnog tržišta duhana, odnosno supstitucija legalnih duhanskih prerađevina cigaretama proizvedenih ručnim motanjem ili nelegalnom proizvodnjom iz nebrendiranog duhana. Očekuje se da će maloprodajne cijene cigareta u prosjeku porasti za 8,3% i, u najboljem slučaju, ukoliko se intenziviraju mjere u borbi protiv crnog tržišta, jediničnu elastičnost potrošnje cigareta. Zbog pritiska dodatnog poreza i prelaska osoba sa niskim dohocima na supstituciju cigareta gubici na tržištu cigareta mogli bi anulirati utjecaj rasta agregatne potrošnje na potrošnju cigareta. U takvim okolnostima ne bi trebalo očekivati rast vrijednosti tržišta duhanskih prerađevina, a bez obzira na činjenicu da su

⁴² Izvor: IEA, 11 April 2017 release

⁴³ Odluka o utvrđivanju posebne i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duhan za pušenje za 2017. godinu („Službeni glasnik BiH“, br. 84/2016).

povećani porezi na cigarete i da raste naplata prihoda od akciza na rezani duhan, očekuje se pad prihoda od akciza na duhanske prerađevine od 1,4%.

Ostale kategorije akciza projektirane su u skladu s tekućim trendovima naplate i projekcijama DEP-a, od kojih apsolutnom rastu akciza najviše doprinose akcize pivo i alkohol i alkoholna pića. Prihodi od akciza na kafu su na nivou naplate u 2016.g., dok je za prihode od akcize na bezalkoholna pića projektiran pad naplate.

Cestarina

Projektirana stopa rasta prihoda od cestarine u 2017. godini izvršena je na osnovu tekućih trendova naplate i makroekonomskih projekcija, a iznosi 0,9%. Godišnja projektirana stopa rasta za 2017. godinu je ispod ostvarene stope rasta ovih prihoda u prvom kvartalu, jer se očekuje daljnji rast cijena nafte na svjetskom tržištu, koji osim pada potrošnje djeluje i kao poticaj na snažniju supstituciju dizela lož-uljem.

3.2. Projekcije za 2018. – 2020.g.

Projektirane stope rasta prihoda za 2018., 2019., i 2020. godinu iznose 2,7%, 3,5% i 3,9% respektivno. Projekcija prihoda u navedenom periodu zasnovana je na projektiranim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, historijskoj sezonskoj shemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2017. godinu, te efektima izmjena politika u oblasti carina i akciza na duhan.

Tabela 2.

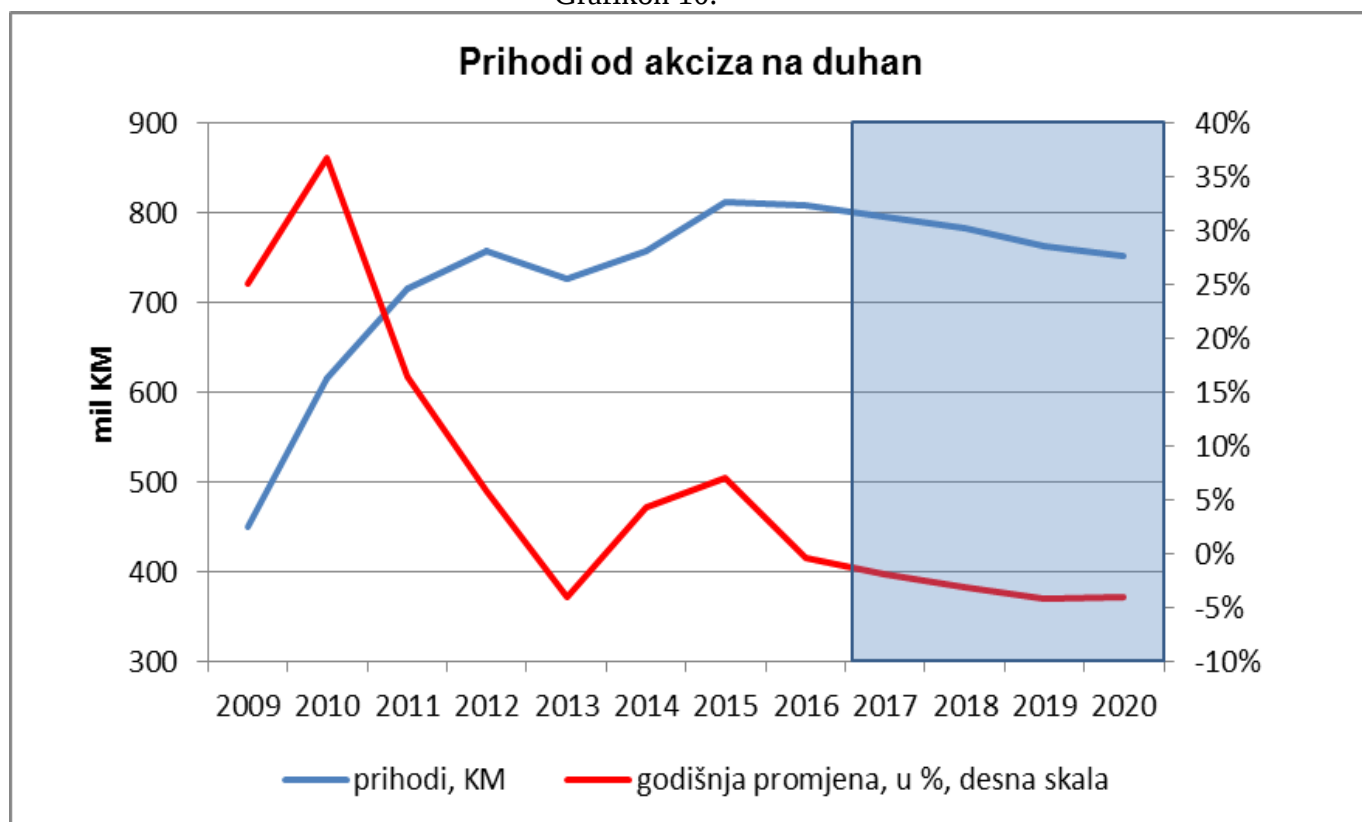
Učešće u godišnjem nominalnom rastu prihoda (u %)	Projekcija		
	2018.	2019.	2020.
PDV	86,6%	85,3%	85,4%
Akcize	2,4%	-0,8%	2,5%
Carina	4,4%	10,5%	7,7%
Cestarina	6,4%	4,9%	4,4%

Najveći generator suficita prihoda od indirektnih poreza u navedenom periodu je PDV, s obzirom na njegovo značajno učešće u prihodima, te planiranim stabilnim stopama rasta u skladu sa projektiranim stopama rasta potrošnje. U 2017. godini suficit PDV-a kompenzira gubitke prihoda od akciza i carina, te je neto efekat mnogo manji nego prethodnih godina. U 2018., 2019. i 2020. prihodi od PDV-a generiraju preko 85% apsolutnog godišnjeg projektiranog rasta prihoda (Tabela 2.).

Projekcije akciza na duhanske prerađevine temelje se na nastavku primjene politike usklađivanja oporezivanja cigareta sa standardima EU i usklađivanja oporezivanja rezanog duhana sa oporezivanjem cigareta. Projekcije se zasnivaju na pretpostavci prijenosa dodatnog poreznog opterećenja u cijelosti na maloprodajne cijene duhanskih prerađevina. Odjeljenje očekuje da će zbog rasta maloprodajnih cijena doći do daljnjeg jačanja supstitucije cigareta rezanim duhanom,

erozije tržišta cigareta i jačanja crnog tržišta cigareta i duhana, a spori oporavak ekonomije i potrošnje neće moći ublažiti negativne trendove. U takvim okolnostima u 2018., 2019. i 2020. može se očekivati još izraženiji pad prihoda od akciza na duhanske prerađevine od -1,7%, -2,5% i -1,6% respektivno (Grafikon 10.).

Grafikon 10.

U periodu 2018. - 2020.g. planirane su stabilne stope rasta akciza na derivate nafte i cestarine, u skladu sa makroekonomskim projekcijama DEP-a. Očekuje se da će se potrošnja derivata nafte u BiH konsolidirati u narednim godinama, tim više što su očekivanja međunarodnih agencija da će se rast cijena derivata nafte u 2018. kretati između 2% i 6%⁴⁴.

Projekcije carina prate projektirane stope rasta uvoza i uključuju pune efekte primjene adaptiranog SSP-a i konačno ukidanje carina na uvoz roba porijeklom iz EFTA.

3.3. Razlike u odnosu na prethodne projekcije

Razlike projekcija u odnosu na one izrađene u oktobru 2015. godine prikazane su u Tabeli 3.

Tabela 3. Razlika u odnosu na projekcije iz oktobra 2016. godine (u mil. KM)

Vrsta prihoda	Izvršenje	Projekcija		
	2016.	2017.	2018.	2019.

⁴⁴ Izvor: IEA, 11 April 2017 release

PDV	48,2	45,7	30,3	38,8
Akcize	0,1	-43,1	-65,5	-94,3
Carine	5,3	-26,3	-36,1	-33,4
Cestarina	3,6	-2,4	-3,2	-4,0
Ostalo	11,8	11,8	11,8	11,8
UKUPNO	69,0	-14,3	-62,6	-81,2

Izvršenje za 2016. godinu

U 2016.g. je naplaćen rekordni iznos prihoda od indirektnih poreza. U vrijeme revidiranja projekcija u oktobru kumulativna stopa rasta se kretala oko 4%, dok je u četvrtom kvartalu rast iznosio 8,6%. Razlike naplaćenih prihoda u 2016. godini u odnosu na projekciju iz oktobra 2016. odnose se na prihode od PDV-a i carine (Tabela 3.). Stope rasta uvoza u 2016., a time i PDV-a na uvoz (1,8% i 2,6%, respektivno), i izvoza (4,8%), bile su iznad projekcija DEP-a (Grafikon 11.).

Generator rasta prihoda tokom cijele godine su bile akcize i cestarine na derivate nafte (8,1% i 12,1% respektivno), te domaći PDV (7,1%), čije stope rasta su značajno premašivale DEP-ove projekcije rasta ekonomije i potrošnje (Grafikon 11.). Na stabilnu naplatu PDV-a značajno je utjecao skromni rast povrata PDV-a od 1,1%, kao posljedica stagnacije uvoza u periodu od čak deset mjeseci. Međutim, snažan rast uvoza u novembru od 7,1% i, pogotovo, u decembru od 16,1% donijeli su snažni rast prihoda od PDV-a u četvrtom kvartalu od 8,1%. Rast PDV-a na uvoz u decembru je predstavljao čak ¼ ukupnih neto efekata PDV-a, odnosno 1 p.p. rasta PDV-a u 2016. godini. Visoki rast uvoza u četvrtom kvartalu doveo je i do neočekivanog rasta prihoda od carina (10,4%). Konačno, u četvrtom kvartalu je evidentiran i jednokratni efekat naplate starih dugova po osnovu akciza na pivo i bezalkoholna pića, koji korespondira 0,2 p.p. rasta prihoda od indirektnih poreza u 2016.g. Posmatrano u cijelosti, naplata prihoda u 2016. godini bila je viša za 69 mil. KM od projektiranog iznosa u oktobru, što korespondira 1,2 p.p. rasta prihoda od indirektnih poreza u 2016.g.

Projekcije za 2017. – 2019.

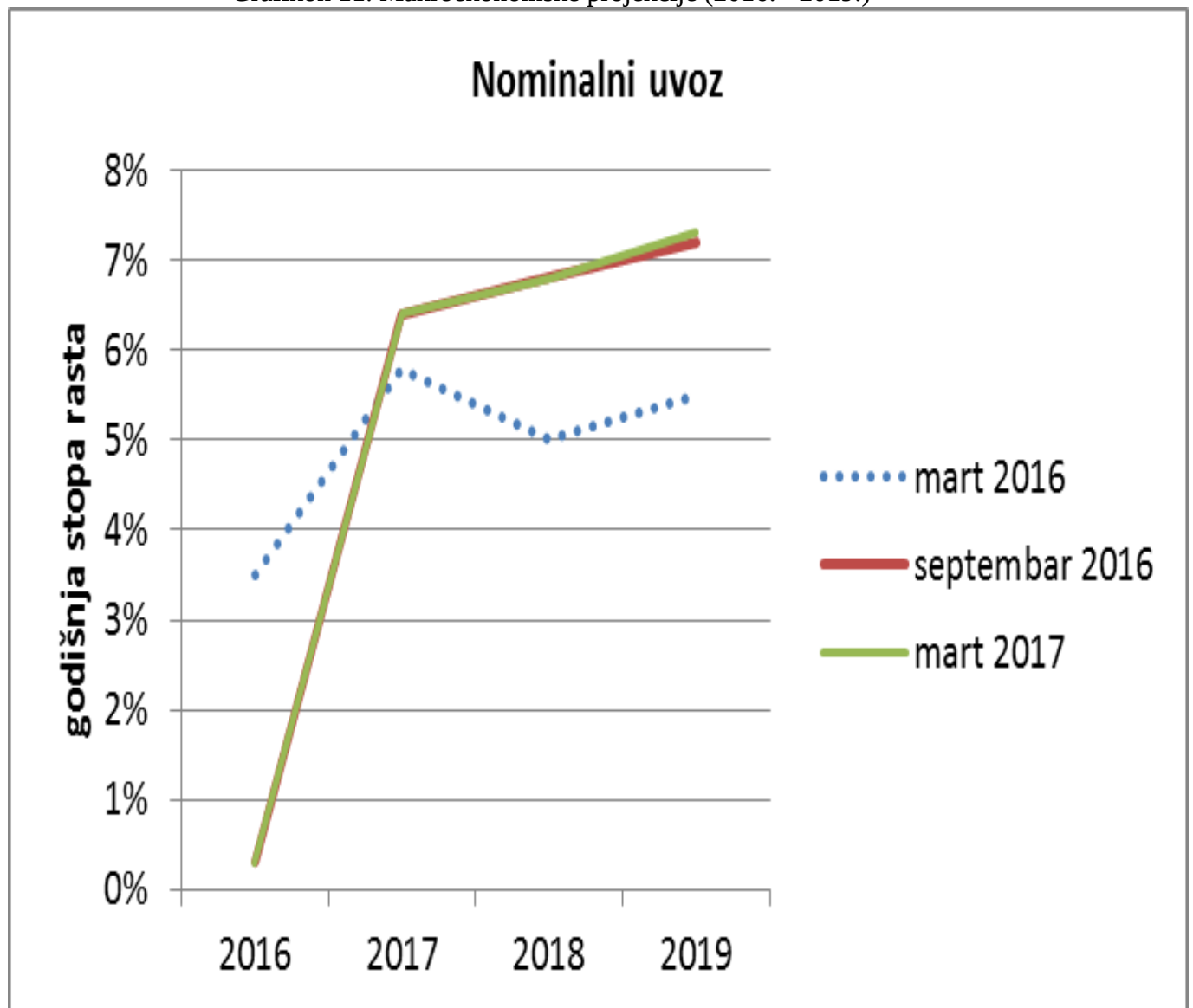
Projekcije za 2017., 2018. i 2019. godinu su manje za 14,3 mil. KM, 62,6 mil. KM i 81,2 mil. KM, respektivno u odnosu na oktobarske projekcije. Imajući u vidu projekcije iz oktobra 2016.g., može se uočiti i nominalno i relativno umanjeње projekcija naplate prihoda u 2017.g. Nominalno smanjenje projekcija je posljedica negativnih tekućih trendova u naplati PDV-a i prihoda od akciza na derivate, uključivanja efekata primjene adaptiranog SSP-a, prijenosa neuobičajeno visokih povrata PDV-a iz 2016.g. u 2017.g. (po osnovu uvoza krajem 2016.g. i realiziranih međunarodnih projekata) i negativnih očekivanja u pogledu rasta cijena derivata nafte na svjetskom tržištu. Projekcije akciza na duhan su smanjene, a razlog za niži rast prihoda od akciza na duhanske prerađevine u odnosu na oktobarske projekcije su niže stope rasta agregatne potrošnje i lošiji tekući trendovi od projektiranih.

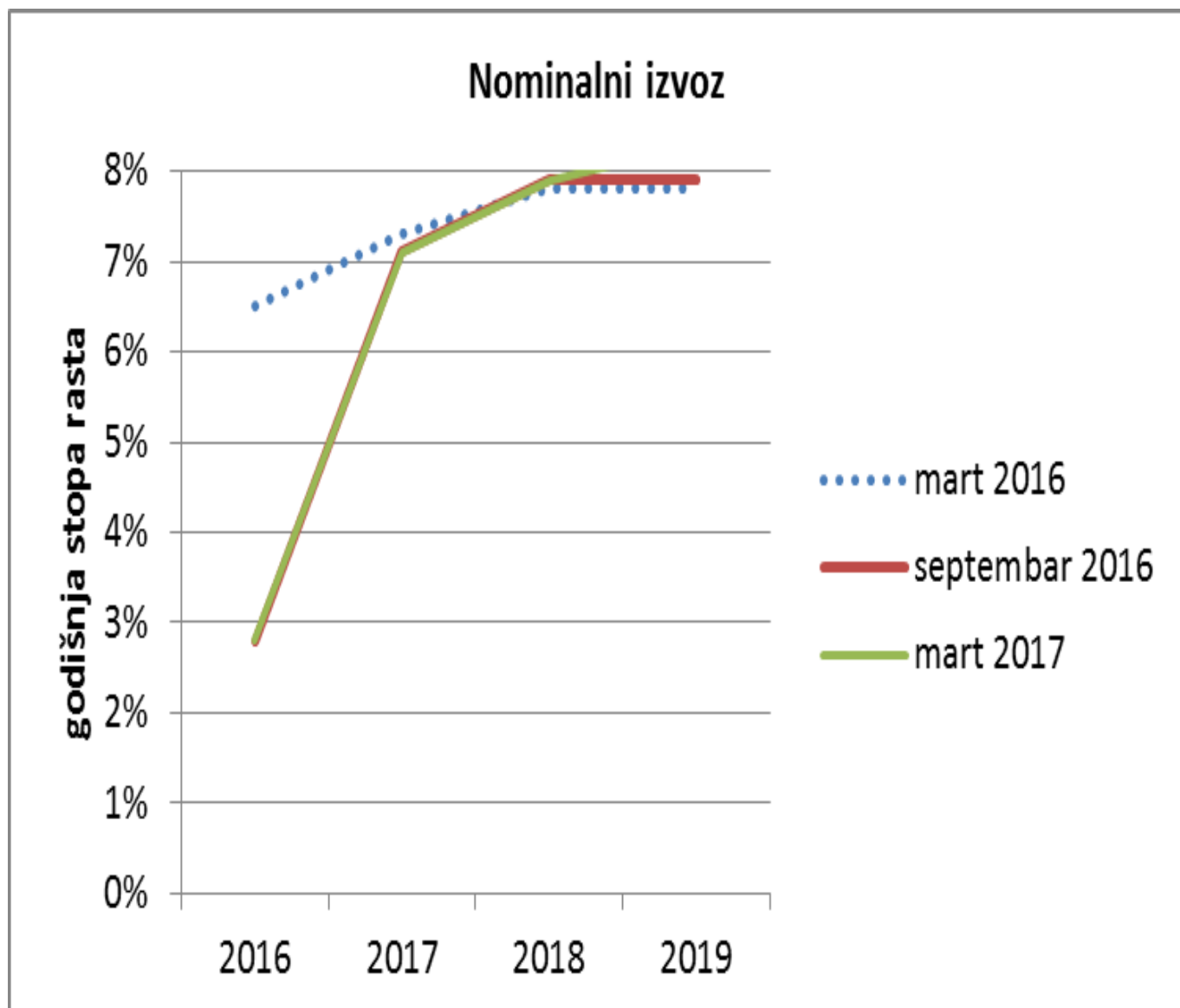
Projekcije za 2018. i 2019. godinu su revidirane u skladu sa makroekonomskim projekcijama i projektiranim iznosima pojedinih vrsta prihoda za 2017. godinu.

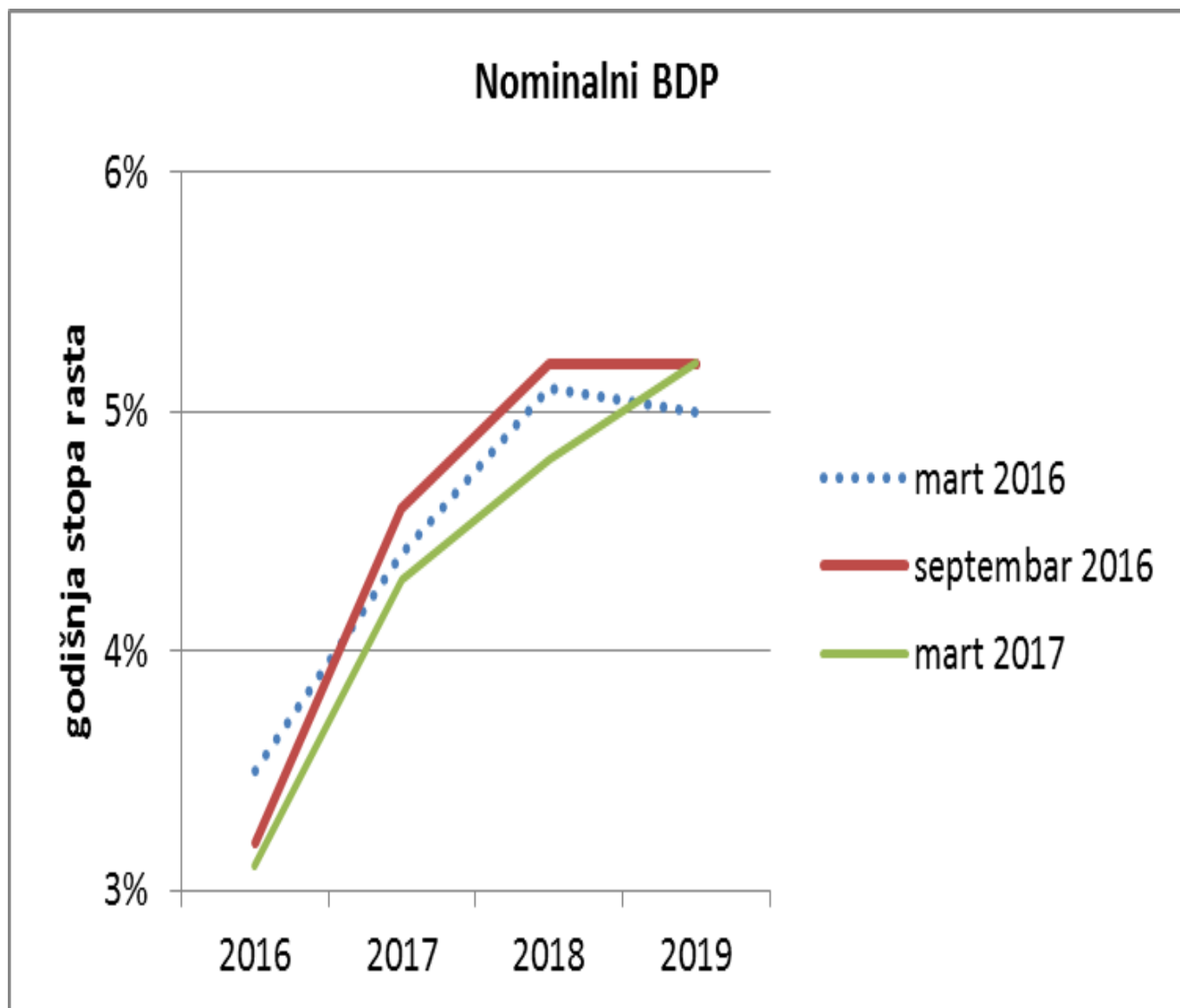
Najveće revidiranje naniže kod makroekonomskih projekcija od strane DEP-a je bilo na projekcijama nominalnog i realnog rasta BDP-a i projekcijama nominalnog i realnog rasta potrošnje (Grafikon 11.).

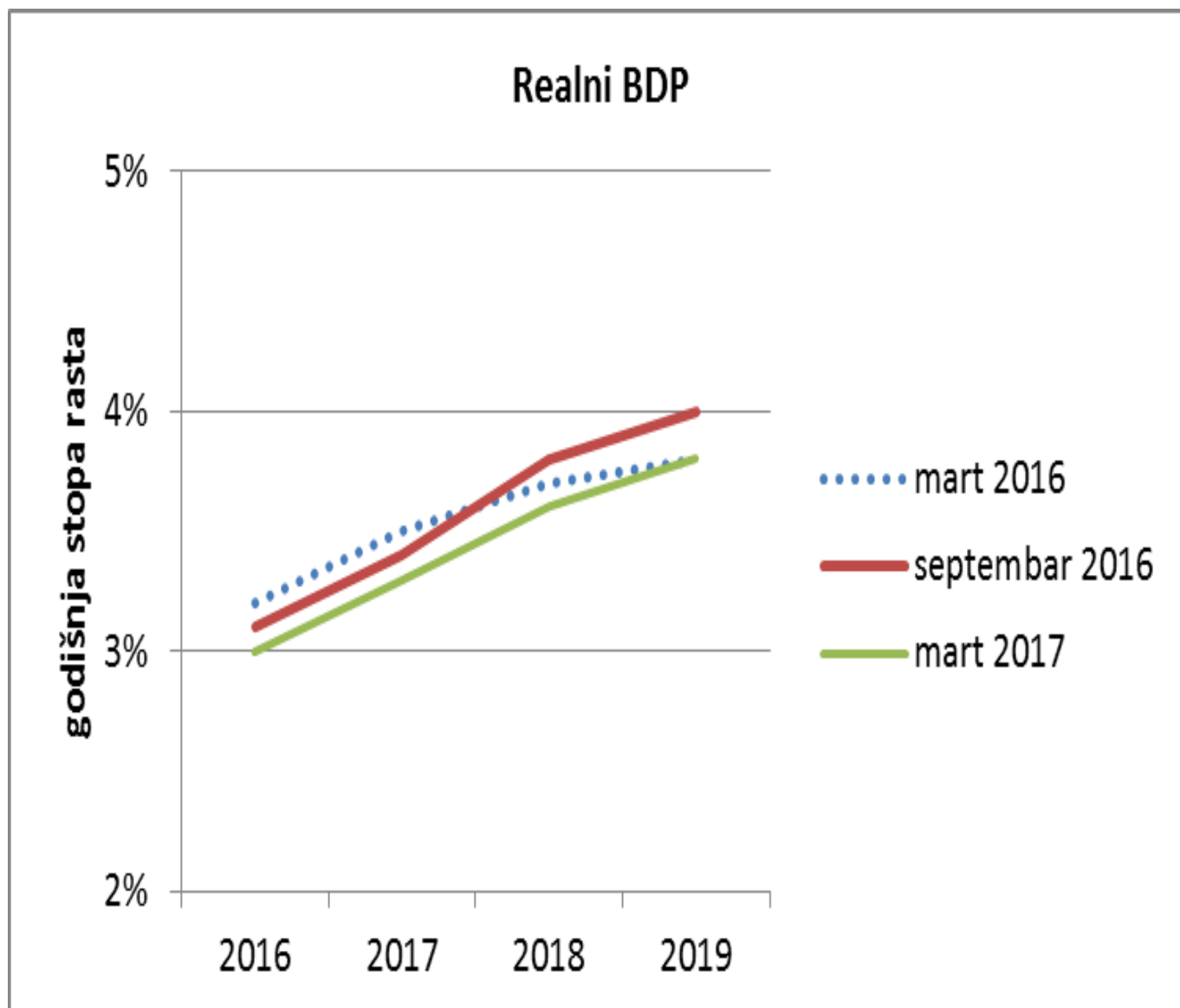
Izraženo u % projekcije su u periodu 2017. - 2019.g. revidirane u rasponu od -0,3% do -1,3% (Tabela 4.).

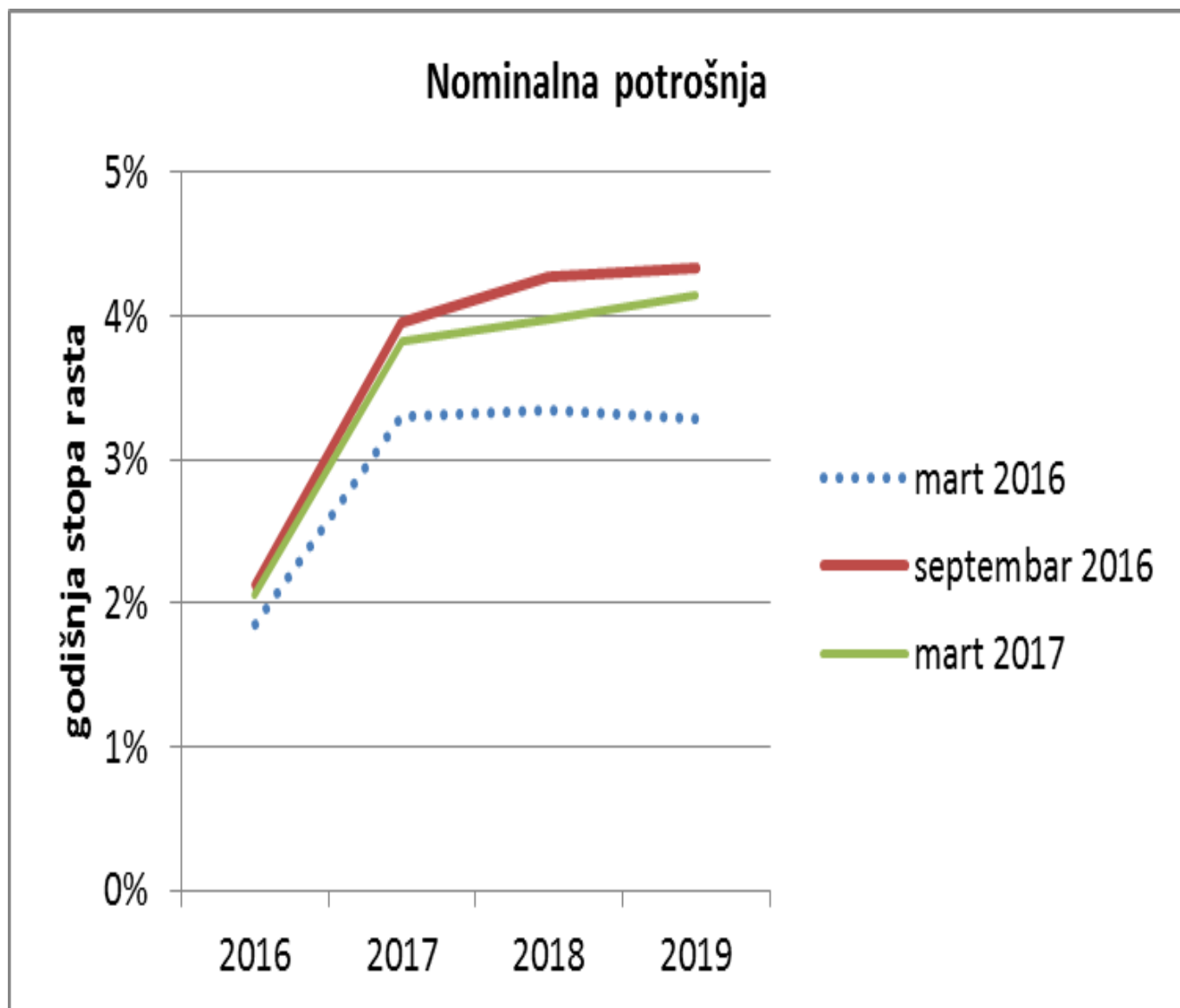
Grafikon 11. Makroekonomske projekcije (2016. - 2019.)

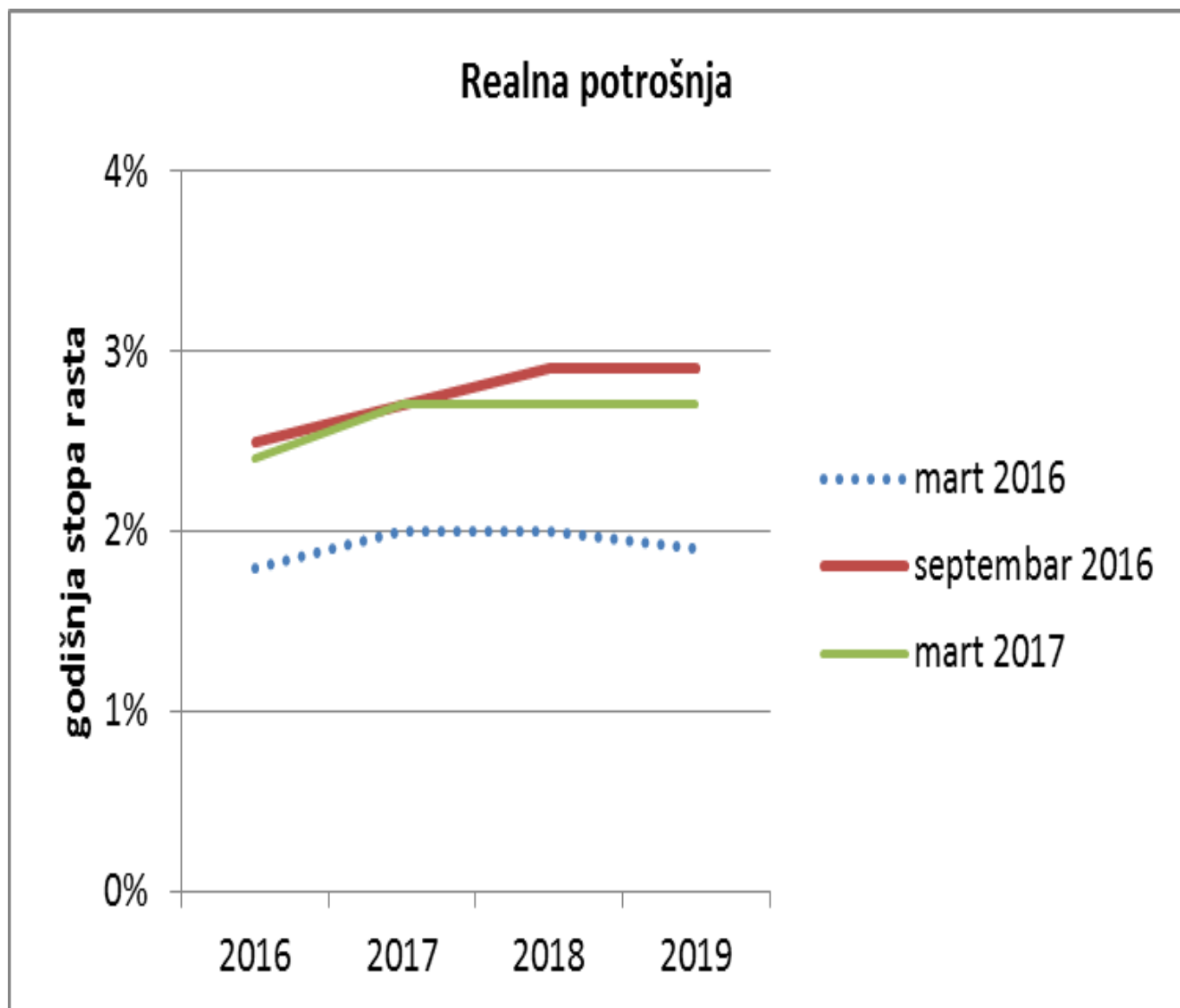

Izvor: Direkcija za ekonomsko planiranje

Tabela 4. Razlike projekcija iz aprila 2017. i oktobra 2016.g. u %

Vrijeme izrade projekcije	2016.	2017.		2018.	2019.	2020.
oktobar 2016.	5.461,8	5.640,6		5.842,4	6.064,3	-
april 2017.	5.530,7	5.626,4		5.779,8	5.983,2	6.219,4
promjena u %	1,3%	-0,3%		-1,1%	-1,3%	-

Napomena: Osjenčene površine predstavljaju projektirane iznose.

3.4. Rizici po projekcije

S obzirom na osnovne postavke projekcija indirektnih poreza i ukupne ekonomske uvjete u BiH i u svijetu, ostvarenje projektiranog nivoa prihoda od indirektnih poreza u periodu 2017. - 2020.g. je podložno sljedećim rizicima:

- Projekcije prihoda od indirektnih poreza usko su vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja DEP-a. Svako odstupanje ovih parametara od projektiranih vrijednosti predstavlja rizik za projekcije prihoda.
- Slabiji ekonomski oporavak glavnih izvoznih partnera BiH (EU, zemlje CEFTA) povećava nivo rizika za ostvarenje makroekonomskih projekcija, a time i projekcija prihoda od indirektnih poreza u cjelini.
- Veći gubici prihoda od carina u vezi s primjenom adaptiranog SSP-a u odnosu na pretpostavku koja je korištena u projekciji prihoda od carina negativno će se odraziti na izvršenje naplate prihoda u 2017.g. i narednim godinama.
- Jačanje crnog tržišta duhanskih prerađevina, uzrokovano bržim rastom poreznog opterećenja cigareta u BiH u odnosu na zemlje u okruženju može ugroziti izvršenje projekcija prihoda od akciza na cigarete.
- Pojava eksternih šokova, u vidu rasta cijena nafte i derivata na svjetskom tržištu izvan sadašnjih očekivanja pogodit će tržište derivata u BiH i negativno će se odraziti na potrošnju derivata, a time i na izvršenje projekcija prihoda od akciza na derivate i cestarine iz cijene naftnih derivata.

RASPODJELA PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA

Ukupni prihodi od indirektnih poreza u 2018. godini koje planira naplatiti Uprava za indirektno oporezivanje BiH, prema projekcijama OMA, **iznose 5.779,8 miliona KM.**

Uvažavajući postojeće propise kojima se regulira naplata i raspodjela prihoda, mora se imati u vidu da sredstva naplaćena po osnovu cestarina predstavljaju namjenska sredstva koja koriste direkcije za ceste, odnosno javna preduzeća za ceste. Planirani prihodi po osnovu cestarina iznose ukupno 148,9 miliona KM (namjenska cestarina za autoceste 0,10 KM/lit derivata nafte), te njihovim isključenjem, prema procjenama OMA UNO, **za raspodjelu u 2018. godini ostaje iznos od 5.630,9 mil. KM.**

Raspodjela prihoda vršit će se u skladu s postojećim zakonskim propisima, a za finansiranje institucija BiH u 2017., 2018. i 2019. godini s Jedinostvenog računa UIO izdvojit će se po 750 miliona KM. Preostali iznos prihoda od indirektnih poreza će se raspodijeliti između entiteta i Distrikta Brčko u skladu sa zakonskim rješenjima i podzakonskim aktima koje donosi Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje.

3. FISKALNI CILJEVI I FISKALNE POLITIKE U BiH

Primarni fiskalni bilans, definiran u skladu sa članom 1. stavom 2. Zakona o Fiskalnom vijeću u Bosni i Hercegovini planira se u 2018. godini u vidu deficita, u iznosu 67,6 mil. KM od čega:

- institucije BiH planiraju deficit od 61,0 mil. KM,
- Federacija BiH planira deficit od 76,1 mil. KM,
- Republika Srpska planira suficit od 63,4 mil. KM i
- Brčko Distrikt planira suficit od 6,1 mil. KM.⁴⁵

U navedenim tabelama dati su i podaci o finansiranju deficita, kao i podaci o planiranim ukupnim iznosima domaćeg i ino finansiranja u periodu od 2018. do 2020. godine.

NIVO I STRUKTURA JAVNE POTROŠNJE

Nivo javnih rashoda, kao udio u BDP-u, u periodu 2018. - 2020. god. treba smanjivati s ciljem da nivo javnih rashoda konsolidirano na nivou BiH bude ispod 40% BDP-a.

Tabela 3.1 Ukupni javni rashodi u BiH u periodu 2017. - 2020. godina (u mil. KM)

Rashodi	2017.	2018.	2019.	2020.
Institucije BiH	950,0	950,0	950,0	950,0
Federacija BiH	8.347,1	8.191,8	8.194,3	8.214,3
Republika Srpska	4.254,5	4.052,5	3.959,1	4.119,2
Brčko Distrikt	209,6	219,2	219,2	219,2
Ukupno rashodi (Konsolidirano)	13.761,2	13.413,5	13.322,6	13.502,7
BDP	31.391	32.844	34.494	36.379
Institucije BiH	3,0%	2,7%	2,8%	2,6%
Federacija BiH	26,6%	24,9%	23,7%	22,6%
Republika Srpska	13,6%	12,3%	11,5%	11,3%
Brčko Distrikt	0,7%	0,7%	0,6%	0,6%
Ukupno u BDP-u	43,9%	40,6%	38,6%	37,1%

Izvor: Računice Savjetodavne grupe Fiskalnog vijeća BiH

U periodu 2018. - 2020. god. potrebno je učiniti dodatne napore kako bi se promijenila struktura javne potrošnje u pravcu jačanja kapitalnih investicija, a na teret smanjenja tekućih rashoda.

⁴⁵ Pogledati tabele od 3.2 do 3.6.

TABELARNI PREGLED OKVIRA BUDŽETA

Struktura budžetskih rashoda je ilustrativna i okvirna, a svaki nivo vlasti u skladu sa usvojenim politikama utvrđuje konačnu strukturu rashoda i prihoda u svojim DOP-ovima i godišnjim budžetima. U tabelarnom pregledu okvira budžeta (u nastavku) dat je konsolidirani pregled prihoda, rashoda, finansiranja i primarnog bilansa za period 2018. - 2020., odnosno pregled za institucije BiH, Republiku Srpsku, Federaciju BiH i Brčko Distrikt, te konsolidirano za BiH.

Izveštaj uključuje:

- prihode, rashode i finansiranje budžeta institucija BiH (Tabela 3.2);
- prihode, rashode i finansiranje budžeta Republike Srpske (fond 01) i fondova 02 do 05; prihode, rashode i finansiranje korisnika budžeta Republike Srpske koji posluju putem vlastitih bankovnih računa izvan GKT; prihode, rashode i finansiranje budžeta općina i gradova; prihode, rashode i finansiranje finansijskih planova vanbudžetskih fondova; prihode, rashode i finansiranje finansijskih planova JP "Putevi RS" i JP "Autoputevi RS", te ino projekte, sredstva "escrow" računa i cestarine (Tabela 3.3);
- prihode, rashode i finansiranje budžeta FBiH; prihode, rashode i finansiranje budžeta kantona; prihode, rashode i finansiranje budžeta općina i gradova; prihode, rashode i finansiranje finansijskih planova vanbudžetskih fondova i kantonalnih direkcija za ceste, prihode, rashode i finansiranje javnih preduzeća FBiH, dok ino projekti nisu uključeni (Tabela 3.4) i
- prihode, rashode i finansiranje budžeta Brčko Distrikta i fondova u Brčko Distriktu (Tabela 3.5).

Napomena: Prilikom poređenja izvještaja po nivoima treba voditi računa o razlikama u obuhvatu podataka.

Tabela 3.2 Okvir budžeta institucija BiH

(u mil. KM)

INSTITUCIJE BiH	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Prihodi	934,7	888,9	889,0	880,1	880,6
Porezni prihodi	750,0	750,0	750,0	750,0	750,0
Indirektni porezi	750,0	750,0	750,0	750,0	750,0
Direktni porezi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostali porezni prihodi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Doprinosi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Grantovi i transferi	17,7	1,0	1,1	1,0	1,0
Ostali prihodi	167,0	137,9	137,9	129,1	129,6
Rashodi	910,0	950,0	950,0	950,0	950,0
Bruto plate i naknade	642,8	668,1	674,8	682,3	686,0
Izdaci za materijal i usluge	153,4	181,5	184,4	184,2	188,7
Kamate	0,7	1,1	0,9	0,9	0,9
Subvencije, socijalna davanja i transferi	18,1	18,3	15,2	11,5	13,9
Ostali rashodi	13,9	28,1	32,3	20,7	24,0
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	80,9	53,0	42,5	50,4	36,5
Bilans	24,7	-61,1	-61,0	-69,9	-69,4
Finansiranje	-24,7	61,1	61,0	69,9	69,4
Domaće	24,7	61,1	61,0	14,3	9,6
Otplata unutrašnjeg duga	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo (+/-)	24,7	61,1	61,0	14,3	9,6
Vanjsko	0,0	0,0	0,0	-2,0	-3,2
Povlačenje ino kredita	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Otplata glavnice ino kredita	0,0	0,0	0,0	-2,0	-3,2
Nepokriveni višak rashoda	0,0	0,0	0,0	57,6	63,0

Tabela 3.3 Okvir budžeta Federacije BiH (u mil. KM)

					mil.KM
FEDERACIJA BiH	2016	2017	2018	2019	2020
Prihodi	7.834,1	8.116,0	8.115,7	8.272,6	8.446,8
Poreski prihodi	3.688,6	3.815,2	3.806,8	3.932,4	4.078,8
Indirektni porezi	3.028,2	3.186,9	3.200,5	3.319,1	3.458,0
Direktni porezi	658,9	628,3	606,3	613,3	620,8
Ostali poreski prihodi	1,5				
Doprinosi	3.005,7	3.048,9	3.064,2	3.079,5	3.094,9
Grantovi i transferi	18,4	17,8	17,8	17,9	18,0
Ostali prihodi	1.121,4	1.234,1	1.226,9	1.242,8	1.255,1
Rashodi	7.366,4	8.347,1	8.191,8	8.194,3	8.214,3
Bruto plate i naknade	1.745,5	1.796,2	1.805,1	1.814,0	1.822,9
Izdaci za materijal i usluge	1.631,4	1.698,3	1.714,4	1.710,3	1.713,3
Kamate	136,6	191,9	180,6	200,3	195,9
Subvencije, socijalna davanja i transferi	3.542,7	3.748,4	3.801,4	3.779,4	3.789,9
Ostali rashodi		30,7	24,8	24,8	24,8
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	310,2	881,6	665,5	665,5	667,5
Bilans	467,7	-231,1	-76,1	78,3	232,5
Finansiranje	-467,7	231,1	76,1	-78,3	-232,5
Domaće	-26,6	-235,7	-2,6	-94,2	-142,5
Otplata unutrašnjeg duga	-487,4	-595,7	-482,6	-544,2	-622,5
Ostalo (+/-)	460,8	360,0	480,0	450,0	480,0
Vanjsko	-59,4	562,1	300,0	-146,8	-146,1
Povlačenje ino kredita	331,7	1.105,9	888,9	363,9	300,0
Otplata glavnice ino kredita	-391,1	-543,8	-588,9	-510,7	-446,1
Nepokriveni višak rashoda	-381,7	-95,3	-221,3	162,7	56,1
Izveštaj uključuje:					
prihode, rashode i finansiranje budžeta FBiH; prihode, rashode i finansiranje budžeta kantona; prihode, rashode i finansiranje budžeta opština i gradova; prihode, rashode i finansiranje finansijskih planova vanbudžetskih fondova i kantonalnih direkcija za ceste; prihode, rashode i financiranje javnih preduzeća i ino projekte.					

Tabela 3.4 Okvir budžeta Republike Srpske (u mil. KM)

(u mil. KM)

REPUBLIKA SRPSKA	Prel. izvršenje 2016.	Plan 2017.	Plan 2018.	Projekcija 2019.	Projekcija 2020.
Prihodi	3.887,1	4.078,7	4.115,9	4.257,5	4.374,0
Poreski prihodi	1.998,3	2.085,8	2.143,8	2.244,7	2.322,1
Indirektni porezi	1.560,3	1.613,0	1.662,6	1.761,5	1.834,0
Direktni porezi	434,8	446,8	454,7	469,7	486,0
Ostali poreski prihodi	3,2	26,0	26,4	13,5	2,1
Doprinosi	1.403,0	1.461,9	1.474,7	1.506,7	1.540,9
Grantovi	17,5	20,7	21,9	17,9	17,4
Ostali prihodi	468,2	505,9	473,7	486,3	492,5
Transferi	0,0	4,4	1,9	1,8	1,1
Rashodi	4.069,6	4.254,5	4.052,6	3.959,1	4.119,2
Bruto plate i naknade	971,1	971,8	967,1	969,0	968,2
Izdaci za materijal i usluge	345,9	331,7	333,5	337,7	338,3
Kamate	122,8	139,0	141,4	125,4	119,5
Subvencije, socijalna davanja i transferi	2.095,8	2.175,6	2.187,1	2.176,6	2.242,5
Ostali rashodi	88,0	127,3	135,4	103,0	118,6
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	446,0	509,2	288,0	247,4	332,0
Bilans	-182,5	-175,8	63,4	298,3	254,8
Finansiranje	182,6	175,9	-63,3	-298,3	-254,8
Domaće	5,5	-135,1	-129,6	-198,2	-61,8
Otplata unutrašnjeg duga	-306,2	-434,9	-515,4	-401,6	-278,0
Ostalo (+/-)	311,7	299,7	385,8	203,3	216,1
Vanjsko	185,6	311,1	43,9	-106,8	-180,5
Povlačenje ino kredita	427,6	633,4	381,0	178,5	20,1
Otplata glavnice ino kredita	-242,0	-322,3	-337,1	-285,3	-200,6
Statistička razlika i nepokriveni višak rashoda	-8,5	0,0	22,4	6,8	-12,5

Konsolidirani pregled Republike Srpske uključuje:

- prihode, rashode i finansiranje budžeta Republike Srpske (fond 01) i fondova od 02 do 05,
- prihode, rashode i finansiranje korisnika budžeta Republike Srpske koji posluju putem vlastitih bankovnih računa izvan GKT,
- prihode, rashode i finansiranje jedinica lokalne samouprave,
- prihode, rashode i finansiranje finansijskih planova vanbudžetskih fondova,
- prihode, rashode i finansiranje finansijskih planova JP "Putevi RS" i JP "Autoputevi RS",
- te
- ino projekte, sredstva escrow računa i cestarine.

NAPOMENE:

- Podaci za 2020. g., u tabeli konsolidiranih okvira budžeta Republike Srpske ne obuhvataju projekcije prihoda, rashoda i finansiranja JP „Autoputevi RS“.
- Podaci u tabeli za period 2017. - 2020. god. prikazani su u skladu sa novim Kontnim okvirom koji je u Republici Srpskoj u primjeni od 2017. god. Prema novom Kontnom okviru došlo je do preraspodjele u evidenciji određenih prihoda, rashoda, priliva i odliva. Određena odstupanja u podacima za 2017. u odnosu na 2016. god. rezultat su promjene u evidenciji zbog ove promjene Kontnog okvira.

Tabela 3.5 Okvir budžeta Brčko Distrikta (u mil. KM)

(u mil. KM)

BRČKO DISTRIKT BiH	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Prihodi	228,5	216,0	225,3	230,4	230,4
Poreski prihodi	186,6	177,4	184,3	189,5	189,5
Indirektni porezi	161,6	158,4	164,1	169,3	169,3
Direktni porezi	26,9	19,0	20,2	20,2	20,2
Ostali poreski prihodi	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Doprinosi	26,2	21,2	26,7	26,7	26,7
Grantovi i transferi	0,1	0,2	0,01	0,01	0,01
Ostali prihodi	13,6	17,2	14,3	14,1	14,1
Rashodi	194,2	209,6	219,2	219,2	219,2
Bruto plate i naknade	62,9	72,5	75,1	75,1	75,1
Izdaci za materijal i usluge	59,2	54,8	56,2	56,2	56,2
Kamate	0,4	2,0	2,0	2,0	2,0
Subvencije, socijalna davanja i transferi	68,9	69,0	72,1	72,1	72,1
Ostali rashodi	2,8	2,5	3,0	3,0	3,0
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	34,3	8,8	10,8	10,8	10,8
Bilans	34,3	6,4	6,1	11,2	11,2
Finansiranje	-34,3	-6,4	-6,1	-11,2	-11,2
Domaće	-31,6	-8,1	-8,1	-8,1	-8,1
Otplata unutrašnjeg duga	-6,0	-8,1	-8,1	-8,1	-8,1
Ostalo (+/-)	-25,6	0,0	0,0	0,0	0,0
Vanjsko	-2,7	-8,9	0,0	-8,9	-8,9
Povlačenje ino kredita	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Otplata glavnice ino kredita	-2,7	-8,9	-8,9	-8,9	-8,9
Nepokriveni višak rashoda	0,0	10,6	10,9	5,8	5,8

Tabela 3.6 Konsolidirano BiH

	(u mil. KM)				
	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Prihodi	12.884,3	13.299,6	13.345,9	13.640,4	13.944,6
Poreski prihodi	6.625,5	6.828,4	6.884,8	7.116,6	7.340,4
Indirektni porezi	5.500,1	5.708,3	5.777,2	5.999,9	6.211,3
Direktni porezi	1.120,6	1.094,1	1.081,2	1.103,2	1.127,0
Ostali poreski prihodi	4,8	26,0	26,4	13,5	2,1
Doprinosi	4.434,9	4.532,0	4.565,6	4.612,9	4.662,5
Grantovi i transferi	53,7	44,1	42,7	38,6	50,4
Ostali prihodi	1.770,2	1.895,1	1.852,8	1.872,3	1.891,3
Rashodi	12.574,3	13.761,4	13.413,6	13.322,6	13.502,7
Bruto plate i naknade	3.422,3	3.508,6	3.522,1	3.540,4	3.552,2
Izdaci za materijal i usluge	2.189,9	2.266,3	2.288,5	2.288,4	2.296,5
Kamate	260,5	334,0	324,9	328,6	318,3
Subvencije, socijalna davanja i transferi	5.725,5	6.011,3	6.075,8	6.039,6	6.118,4
Ostali rashodi	104,7	188,6	195,5	151,5	170,4
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	871,4	1.452,6	1.006,8	974,1	1.046,9
Bilans	310,0	-461,8	-67,7	317,8	441,9
Finansiranje	-310,0	461,7	67,7	-317,8	-441,9
Domaće	-77,4	-317,9	-79,3	-286,3	-202,9
Otplata unutrašnjeg duga	-799,6	-1.038,7	-1.006,1	-953,9	-908,6
Ostalo (+/-)	722,2	720,8	926,8	667,6	705,7
Vanjsko	123,5	864,3	335,0	-264,5	-338,7
Povlačenje ino kredita	759,3	1.739,3	1.269,9	542,4	320,1
Otplata glavnice ino kredita	-635,8	-875,0	-934,9	-806,9	-658,8
Nepokriveni višak rashoda	-356,1	-84,7	-188,0	233,0	99,7

GORNJE GRANICE ZADUŽENJA BUDŽETA

Ograničenja iznosa duga na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini utvrđena su zakonima, i to:

- Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj 52/05),
- Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 71/12 i 52/14), i
- Zakonom o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, broj 86/07, 24/09, 44/10 i 30/16).

Navedenim zakonima na nivou BiH i u Federaciji BiH, uz neznatne razlike kad su u pitanju garancije, regulirano je da u periodu stvaranja duga iznos za servisiranje dugoročnog duga (unutrašnjeg i vanjskog), po predloženom dugu i cjelokupnom dospjelom neizmirenom postojećem dugu, u bilo kojoj narednoj godini ne prelazi 18% iznosa redovnih prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

Uzevši u obzir zakonska ograničenja iznosa duga zajedničkih institucija BiH i duga entiteta, te činjenicu da bi prekomjernim zaduživanjem institucija BiH ili bilo kojeg entiteta došlo do ugrožavanja fiskalne stabilnosti i kreditnog rejtinga Bosne i Hercegovine, neophodno je definirati iznose gornjih granica zaduženja u 2017. godini, u skladu sa zakonskim odredbama svakog od entiteta.

Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 71/12 i 52/14) utvrđeno je da javni dug Republike Srpske (dug Republike Srpske, dug jedinica lokalne samouprave i dug fondova socijalne sigurnosti) na kraju fiskalne godine ne može biti veći od 55% BDP-a ostvarenog u toj godini (u 2017. godini: 5.338,3 mil. KM), dok ukupan dug Republike Srpske (javni dug Republike Srpske, dug javnih preduzeća, Investiciono-razvojne banke Republike Srpske i institucija javnog sektora) na kraju fiskalne godine ne može biti veći od 60% BDP-a ostvarenog u toj godini (u 2017. godini: 5.823,6 mil. KM). Zakonom o dopunama Zakona o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 52/14) definirano je da dug nastao po osnovu zaduženja za finansiranje sanacije štete iz Jedinstvenog registra, propisanog u Zakonu o fondu solidarnosti za obnovu Republike Srpske, izuzima se iz ograničenja koja su propisana za ukupan i javni dug Republike Srpske.

Ukupan prihod gradova i općina u Federaciji BiH ostvaren u 2016. godini iznosi 687,62 mil. KM (bez podrški).

Gradovi i općine se, u skladu sa odredbama Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama, mogu dugoročno zadužiti ukoliko u vrijeme odobrenja zaduženja iznos servisiranja duga koji dopijeva u svakoj narednoj godini, uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdate garancije grada i općine, ne prelazi 10% prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

Deset posto prihoda općina i gradova ostvarenih u 2016. godini iznosi 68.761.516 KM, što predstavlja zakonsko ograničenje ukupnog godišnjeg servisiranja obaveza svih općina, s tim što se svaka općina/grad pojedinačno može zadužiti ukoliko u vrijeme odobrenja dugoročnog

zaduženja iznos servisiranja duga koji dospijeva u svakoj narednoj godini, uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdate garancije općine/grada, ne prelazi 10% prihoda konkretne općine/grada ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

Ukupan prihod kantona u Federaciji BiH ostvaren u 2016. godini iznosi 1.971,96 mil. KM.

Kantoni se, u skladu sa odredbama Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama, mogu dugoročno zadužiti ukoliko u vrijeme dugoročnog zaduženja iznos servisiranja duga za ukupan unutrašnji i vanjski dug i garancije kantona koje dospijevaju u svakoj narednoj godini, uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdate garancije kantona, ne prelaze 10% prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini i u okvirima ukupnih ograničenja. Deset posto prihoda kantona ostvarenih u 2016. godini iznosi 197.195.802 KM, što predstavlja iznos ukupnog godišnjeg servisiranja svih dugova (obaveza) kantona, s tim što se svaki kanton pojedinačno može zadužiti ukoliko u vrijeme dugoročnog zaduženja iznos servisiranja duga za ukupan unutrašnji i vanjski dug i garancije koje dospijevaju u svakoj narednoj godini, uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdate garancije kantona, ne prelaze 10% prihoda konkretnog kantona ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

Konsolidirani prihod Federacije BiH i kantona u 2016. godini iznosi 3.782,57 mil. KM, od čega:.
Federacija BiH 1.810,61 mil. KM,
kantoni 1.971,96 mil. KM.

Federacija se može dugoročno zadužiti ukoliko iznos servisiranja duga za ukupan unutrašnji i vanjski dug i garancije koje dospijevaju u svakoj narednoj godini, uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdate garancije Federacije, zajedno sa ograničenjima iznosa duga kantona ne prelaze 18% konsolidiranih prihoda Federacije i kantona ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

Godišnje servisiranje duga Federacije i kantona može iznositi maksimalno 18% konsolidiranih prihoda Federacije i kantona ostvarenih u 2016. godini, odnosno do 680.861.834 KM.

Godišnji servis duga svih nivoa vlasti u Federaciji BiH može iznositi do 749,62 mil. KM godišnje, od čega:

- servis duga općina i gradova do 68,76 mil. KM (10% u odnosu na ukupan prihod u 2016. godini)
- servis duga kantona 197,20 mil. KM (10% u odnosu na ukupan prihod kantona u 2016. godini)
- servis duga Federacije BiH 483,67 mil. KM, što predstavlja razliku između 680,86 mil. KM (koliko iznosi 18% konsolidiranih prihoda Federacije BiH i kantona iz 2016. godine) i 197,20 mil. KM (što je 10% prihoda kantona u 2016. godini).